Leto LXXV., št. 209 Spedizione in abbonamento postale. Poštnina plačana v gotovini. Ljubljana, ponedeljek 14. septembra 1942-XX Cena 50 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— lir, za inozemstvo 15.20 lir

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO

Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana štev. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana od estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Letalski spopadi v Egiptu

3 sovražna letala sestreljena, 1 naše pogrešano se je vrnilo
Nočno bombardiranje Mikabe

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 13. septembra naslednje 839. vojno poročilo:

Normalno izvidniško delovanje na egiptski fronti.

Nemški lovci so v spopadu v zraku sestrelili dva »Spitfirea«. Nadaljnje letalo je uničilo protiletalsko topništvo tobruške posadke.

Letalo, o katerem je bilo rečeno v včerajšnjem komunikeju, da se ni vrnilo na svoje oporišče, je v resnici pristalo med našimi črtami.

Naši oddelki so izvedli nočna bombardiranja nad letališčem v Mikabi.

Ogenj iz strojnic, s katerim so sovražna letala obstreljevala nekatere vaške hiše okrog Raguse, ni povzročil druge škode, razen ranitve neke ženske.

Povezanost Nizze s Piemontom

Turin, 13 sept. s. General Ezio Garibaldi je ob navzočnosti prefekta, poveljnika armadnega zbora, zastopnikov oblasti, prvakov in uglednih osebnosti v pokrajini prisostvoval blagoslovitvi 36 praporov akcijske skupine »Nizza« v Turinu in pokrajini ter je nato imel pred veliko množico goreč govor, v katerem je poveličeval vezi med Nizzo in Piemontem pod vlado Savojske hiše. Govor se je končal z navdušenim vzklikanjem Duceju. Popoldne je general Ezio Garibaldi poročal piemontskim garibaldinskim kohortam.

Proslava obletnice pohoda v Ronchi

Gardone, 12. sept. s. Z resnobno svečanostjo pod predsedstvom Zveznega tajnika iz Brescie in najvišjih zastopnikov pokrajinskih oblasti je bila proslavljena 23. obletnica zgodovinskega revolucionarnega pohoda v Ronchi. Ob grobu poveljnika Gabriela d'Annunzia je Zvezni tajnik odredil fašistični poziv, medtem ko je godba igrala himno »Piave«. Takoj nato je prvak odredil podoben poziv ob spomeniku padlih Fiumanov, izklicujoč imena slavnih legijonarjev. Zastopstva legijonarjev iz Fiume so prišla iz vseh strani Italije in obnovila na grobu junaškega poeta prisego ljubezni in zvestobe novi Italiji.

General Galbiati v Nürnbergu

Nürnberg, 13. sept. s. Davi je prispel iz Berlina v Nürnberg šef glavnega stana fašistične Milice general Enzo Galbiati v spremstvu šefa glavnega stana SA oddelkov generala Lutzeja in številnih oficirjev SA. Na kolodvoru so ga sprejeli župan Liebel, okrožni vodja Frankovske Holtz, poveljnik SA oddelkov Frankovske Dechard, kr. konzul Italije, ki ga je spremljal tajnik Fašija, sindikalni delegat in mnogi drugi zastopniki oblasti. General Galbiati je pregledal častno stotnijo SA s prapori in godbo ter si nato ogledal palačo kongresa narodnosocialistične stranke, ki se še gradi, stadione in druga poslopja, namenjena za narodne manifestacije stranke.

General Galbiati je bil nato sprejet na sedežu okrožnega vodje. Na pozdrav okrožnega vodje je general Galbiati odgovoril s prisrčnimi besedami.

Popoldne je general Galbiati prisostvoval na stadionu, ki je bil natrpan z množico in okrašen z italijanskimi in nemškimi zastavami, vojaškemu nastopu oddelkov SA za leto 1942. Ob vhodu na stadion je stal oddelek krajevnega Fašija s praporom Fašija »Alberto Liuzzi«. Šef glavnega stana se je prisrčno razgovarjal s fašisti. Ob koncu telovadnega nastopa sta govorila dr. Ley, vodja nemške delovne fronte in začasni poveljnik SA Frankovske dr. Dechan. V svojih govorih sta poudarjala vedno bolj prisrčno sodelovanje med Italijo in Nemčijo.

General Galbiati je z vznesenimi besedami proslavljal bratstvo v orožju in vezi, ki jih nemški in italijanski vojaki, boreči se drug ob drugem na vseh frontah proti skupnemu sovražniku, utrjujejo s krvjo, da zagotove za danes in v bodočnosti neločljivo skupnost idej in konstruktivnega delovanja obeh prijateljskih in zavezniških narodov. Govor je dal povod za mogočno manifestacijo italijansko-nemškega prijateljstva. Prireditev se je zaključila z zvoki himen obeh narodov in z obnovljeno manifestacijo zvestobe do obeh velikih voditeljev Mussolinija in Hitlerja.

Zvečer je župan Liebel na velikem sestanku izrekel v imenu mesta Nürnberga prisrčno dobrodošlico generalu Galbiatiju. Eksc. Lutze je podaril generalu Galbiatiju in oficirjem njegovega spremstva ordonančno pištolo. Sestanek v Nürnbergu je bil posebno prisrčen in sta oba prvaka podčrtala globoka čustva, ki vežejo Italijane in Nemce, boreče se v hudi borbi skupno za zagotovitev novega reda v Evropi. Ob odhodu generala Galbiatija z vlakom iz Nürnberga na Dunaj so Italijani in Nemci topo vzklikali Duceju in Hitlerju.

Kongres evropske mladine na Dunaju

Svečan sprejem italijanske delegacije z ministroma Vidussonijem in Riccijem na čelu

Dunaj, 14. sept. s. Na Dunaj je snoči ob 22. prispelo odposlanstvo GILa, ki se bo udeležilo ustanovitve Združenja evropske mladine. Italijansko delegacijo, ki jo vodita Tajnik stranke minister Aldo Vidussoni in minister Renato Ricci, je sprejel med potjo državni vodja Baldur von Schirach, ki je na postaji St. Veit vstopil v vlak in spremljal italijanske tovariše do Dunaja. Na dunajski postaji so oddelki nemških oboroženih sil in Hitlerjeve mladine izkazali gostom vojaško čast, nemške osebnosti in italijanska zastopstva pa so sprejela odposlanstvo voditeljev GILa. Z najvišjimi zastopniki Dunaja so bili generalni poveljnik Hitlerjeve mladine Axmann, več okrožnih vodij, poveljnik rumunske mladine državni podtajnik Iliescu, generalni poveljnik bolgarske mladine Kleckov, poveljnik slovaške mladine Maček, poveljnik belgijske in danske mladine ter drugi vodje evropskih mladinskih organizacij, ki se bodo udeležili svečane ustanovitve Združenja evropske mladine. Ob prihodu italijanske misije so bili nazoči tudi italijanski generalni konzul na Dunaju Romano, inspektor Fašijev v Nemčiji Ruggeri in tajnik dunajskega Fašija.

Berlin, 12. sept. s. Berlinski tisk podčrtava, da bo v ponedeljek popoldne svečano otvorjeno na Dunaju veliko mladinsko zborovanje, na katerem bo ustanovljeno Združenje evropske mladine. Ta dogodek, piše »Börsen-Zeitung«, pomeni postavitev mejnika na poti duhovnega razvoja Evrope. To bo nadaljnji odločen odgovor evropske mladine na brezsmiselno Rooseveltovo poslanico. Evropska mladina, ki se bore na bojiščih proti skupnemu sovražniku, dokazuje z ustanovitvijo tega združenja, da je tudi duhovno globoko zedinjena. Posebno važno je, zaključuje berlinski list, da vodita to združenje dva hrabra borca, voditelja mladinskih organizacij osi Axmann in Vidussoni.

Nov minister za javna dela v Čilu

Santiago, 14. sept. s. Predsednik republike je imenoval za ministra za javna dela Manuela Hidalgo.

Italijanska kmetijska razstava v Zagrebu

Zagreb, 13. sept. s. Italijanska razstava za osuševanje in obdelovanje zemlje, ki jo je na zagrebškem velesejmu priredila narodna zveza konzorcijev za bonifikacijo, zbuja še vedno veliko zanimanje javnosti, zlasti pa tehnikov. Ogledali so si jo tudi dijaki poljedelske šole iz Križevcev ob spremstvu svojega ravnatelja. Sprejel jih je dr. Lenzi in spremljal skupino v vseh paviljonih, pojasnjujoč podrobno razna melioracijska dela. Posebno pozornost je zbudilo osuševanje pontinskih močvirij, mogočne vodne naprave za namakanje terena in kolonizacija Libije.

Gospodarska pogajanja med Bolgarijo in Turčijo

Carigrad, 14. sept. s. Semkaj je prispela bolgarska trgovinska delegacija, ki se bo pogajala za povečanje izvoza in uvoza med Bolgarijo in Turčijo. Te dni pričakujejo tudi švicarsko trgovinsko delegacijo, ki bo skupno s turško delegacijo proučila, kako bi se poenostavile klavzule sedaj veljavne trgovinske pogodbe med Švico in Turčijo. Poročajo, da bo turška vlada imenovala trgovinskega atašeja pri turškem poslaništvu v Sofiji.

Naraščajoča opozicija proti Nahas paši

Ankara, 13. sept. s. Iz Kaira poročajo o vedno jačji opoziciji v vafdistični stranki proti Nahas paši. Doznava se, da so nedavne izjave egiptskega ministrskega predsdnika, s katerimi je izpodbijal obtožbo o sokrivdi angleškega veleposlanika za zasužnjenje Egipta Angliji, ki jo je izrekel bivši finančni minister Makran Obeid paša, povzročile živahno reakcijo v skupini neodvisnih vafdistov. Protestno gibanje proti Nahas paši, ki se vedno bolj širi v državi, zlasti med mladino, obtožuje vlado nepoštenosti in popolne brzbrižnosti spričo očitne kršitve angloegiptske pogodbe s strani Angležev, ki je bila izvršena pod pretvezo vojnih nujnosti.

Hladen sprejem Churchillovih izjav v Moskvi

Buenos Aires, 12. sept. s. Listi objavljajo brzojavno vest Associated Pressa iz Moskve, ki naglaša, da je sovjetski tisk sprejel Churchillov govor zelo hladno. »Nacion« podčrtava, da je rusko nezadovoljstvo utemeljeno predvsem v tem, ker zavezniki niso izpolnili svojih obljub nasproti Sovjetski zvezi in ker je Rusom pač dovolj besed in bi sedaj hoteli videti dejstva.

Vdor v južni del Stalingrada

Sovjetske utrdbe ob Tereku prebite — Novi uspehi nemških podmornic
121.500 ton sovražnega brodovja uničenih

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 13. sept. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Ob Tereku so nemške čete prebile več sovražnikovih postojank, ki so bile zgrajene kakor utrdbe.

Pred Stalingradom so se napadalne čete kljub trdovratnemu sovražnikovemu odporu po naskokih na številne bojne postojanke preborile še bolj proti mestnemu robu in so vdrle v južni del mesta. Razbremenilni napadi sovražnika s severa so bili odbiti. Močne letalske sile so podpirale žarišča bitke v borbah na zemlji in bombardirale mesto, kjer so bili povzročeni obsežni požari.

Okrog Rževa je sovražnik znova napadel na več krajih. Vsi napadi so bili odbiti v hudih borbah z velikimi izgubami za sovražnika.

Na fronti pri Volhovu je bilo v teku akcije večjega napadalnega oddelka razdejanih mnogo sovražnih bunkerjev in uničen bataljon sovražnikov.

Južno od Ladoškega jezera in ob Nevi so se zlomili sovražnikovi napadi v nemškem obrambnem ognju. 11 tankov in 8 čolnov za prevažanje čet je bilo uničenih.

Kakor je bilo javljeno že v posebnem poročilu, so nemške podmornice potopile na reki Sv. Lovrenca, pred kanadsko obalo, na Atlantiku in pred Afriko v konvojih in na posameznih vožnjah v trdih bojih 18 ladij s skupno 121.500 br. reg. tonami. Nadaljnja ladja je bila torpedirana.

Razen tega je trenutno na Atlantiku v teku bitka s konvojem velikega obsega.

Srdite borbe v predmestjih Stalingrada

Berlin, 13. sept. s. Iz vojaškega vira se doznava, da so se morale nemške čete včeraj v utrjenem pasu Stalingrada hudo boriti proti odporu sovražnih sil, ki so se umaknile v številne bunkerje in v utrdbe spremenjene hiše. Na periferiji mesta, ki so jo dosegle napadalne čete, so v teku izredno hude borbe po ulicah in hišah. Bunkerje iz železobetona in velike zakopane tanke so morali napadalni inženjerci uničiti z metalci plamenov in z razstrelivom. V nekem predelu, kjer so številne tvornice spremenjene v trdnjave in obrambne postojanke s številnimi zaporami, so bile tudi izredno hude borbe, v katerih je prišlo tudi do spopadov z bajoneti.

Letalske skupine bombnikov in strmoglavcev so uspešno podpirale napade čet na točke najhujšega sovražnikovega odpora. Protiletalske baterije, ki so sodelovale z napadalnimi oddelki, so uničile med drugim štiri boljševiške baterije. Južnozapadno od Stalingrada so oklopni oddelki zavzeli neko višino med mestom in Volgo. Izredno utrjene postojanke so bile uničene z napadi letal in oklopnih oddelkov. Pred temi postojankami je bilo uničenih 18 težkih tankov in 22 protitankovskih topov. Nemško topništvo in težko orožje pehote je prekinilo boljševiški promet preko pontonskega mostu, ki je bil zgrajen čez Volgo.

Severno od Stalingrada so boljševiki podvzeli razbremenilne napade ob podpori letal in topništva, toda tudi ti napadi so se ponesrečili ob odporu nemških čet, ki so jih podpirali bombniki in protiletalsko topništvo. Izredno hude udarce je zadajalo podnevi in ponoči nemško letalstvo notranjim okrajem Stalingrada. Nemški bombniki so v zaporednih valovih napadli tudi letališča, skladišča in sovjetske pristaniške naprave. Bombe so povzročile eksplozije in velike požare. Sovražnikov oskrbovalni promet je hudo trpel.

Nemški, italijanski in rumunski lovci, ki so spremljali skupine bojnih letal, so sestrelili v tem odseku 28 sovjetskih letal. Dve nadaljnji letali sovražnika je sestrelilo protiletalsko topništvo.

S finskega bojišča

Helsinki, 13. sept. s. V zadnjih 24 urah je bilo na vseh frontah običajno delovanje patrol, ki je bilo posebno živahno v južnem odseku fronte v vzhodni Kareliji.

Nova odkritja o ruski agresivnosti proti Finski

Berlin, 12. sept. s. »Deutsche Allgemeine Zeitung« poroča, da je finsko zunanje ministrstvo objavilo zanimive podrobnosti o sovjetsko-finskih odnosih po torpadskem miru. Že od l. 1937, dve leti in pol pred prvim boljševiškim napadom na Finsko, je Sovjetska zveza zahtevala finsko ozemlje. To se je zgodilo, ko je finski zunanji minister Holspi obiskal Moskvo. Nato je sovjetska vlada zopet zahtevala določeno finsko ozemlje ob obisku moskovskega izrednega pooblaščenca na Finskem, ki je zahteval otok Hogland. Finska je odbila vse te zahteve. Objava teh podrobnosti je izredno važna, ker kaže jasno, kakšna nevarnost je pretila že pred petimi leta integralnosti finskega ozemlja.

Uničevanje sovražnega brodovja

Berlin, 13. sept. s. V tukajšnjih pristojnih krogih izjavljajo, da so nemške podmornice v preteklem tednu potopile 35 sovražnih trgovskih ladij s skupno 229.600 tonami. Ladje so bile potopljene na Atlantiku, pred kanadsko obalo, na reki Sv. Lovrenca, pred vzhodno obalo Zedinjenih držav in pred zapadno afriško obalo. Ladje so bile potopljene med napadi na konvoje ali posamezno.

Berlin, 13. sept. s. Večerni tisk opozarja na velik uspeh, ki so ga dosegle nemške podmornice v borbi proti oskrbovalnemu brodovju sovražnika. »Montag« piše, da je tem več sovražnih ladij potopljenih, čim bolj sovražnik ojačuje obrambo. Angleži in Američani ne morejo varno pluti po oceanih in so hudo ogroženi celo v obalni plovbi. Vest nemškega izrednega vojnega poročila, da je v teku velika bitka proti konvojem na Atlantiku, se komentira v berlinskih krogih kot gotov znak, da se zadaja sovražnemu oskrbovanju eden izmed najhujših udarcev, ki jih je doslej dobil, in sicer v času, ko je potreba vsakovrstnega oskrbovanja na raznih frontah najbolj nujna.

Nemška letala nad Anglijo

Berlin, 13. sept. s. Iz vojaškega vira se doznava, da so nemška bojna letala izvedla 12. septembra oborožene izvidniške polete nad južno in srednjo Anglijo. Vsa letala so se vrnila na oporišča z dragocenim opazovalnim gradivom.

Nemiri v Indiji

Protiangleški izgredi se ponavljajo v vseh večjih mestih, pa tudi na podeželju

Bangkok, 13. sept. s. V Madrasu je bila velika protiangleška demonstracija, katere se je udeležilo okrog 30.000 Indijcev. Demonstranti so korakali v redu po cestah mesta z lepakom, na katerem je bilo napisano »Živela svobodna Indija«. Oblasti so podvzele obsežne varnostne ukrepe. Na raznih krajih mesta so bili zbrani oddelki čet, pred vladno palačo pa je bilo postavljenih šest oklopnih avtomobilov. Demonstracija je potekla brez incidentov. Veliki izgredi so pa bili v pokrajinah zaradi tega, ker je bila po spopadih med Indijci in policijo v raznih krajih naložena globa prebivalcem od 50 do 124.000 rupij. Vlada je poverila posebnim uradnikom izterjevanje glob, prebivalstvo pa jih je povsod sprejelo s sovražnostmi in ni hotelo plačati. Tudi intervencija policije ni izpremenila položaja, temveč je dala samo povod za nemire in spopade, v katerih je bilo mnogo ubitih in ranjenih. V Bombaju je bilo 32 oseb aretiranih zaradi ščuvanja k sabotaži in opustitvi dela. V Mahab so bila poslana ojačenja policije in čet. V raznih krajih pokrajine Sindh je bilo aretiranih 30 oseb, ki naj bi pripadale po izjavi policije tajni protiangleški družbi. Patriotične manifestacije so bile tudi v Nongiru in Amdalporeu. V pokrajini Asam je pobegnilo iz starega poslopja, ki je bilo prirejeno v kaznilnico, 72 aretiranih Indijcev. Policiji je uspelo ujeti kakih 20 Indijcev, ki so bili kaznovani s 50 udarci s palico in odvedeni v jetnišnice v Ahmedabalu. V Kalkuti je kolona demonstrantov skušala ustaviti tramvajski promet. Demonstranti so prevrnili in zažgali en tramvajski voz. Čete so streljale na demonstrante in enega ubile, kakih 20 pa ranile. Demonstracije in spopadi so bili tudi v mnogih kmečkih krajih v Bengaliji, kamor so poslali policijo in čete. Oblasti so v skrbeh, ker je imelo rekviriranje za angleško vojsko potrebnih slonov doslej majhen uspeh. Guverner Asama je odredil, da morajo vsi lastniki slonov prijaviti živali oblastem in jih izročiti komisijam za rekviriranje. Podobne odredbe so bile izdane v vseh ostalih krajih.

Siam v borbi za neodvisnost Azije

Izjave siamskega ministrskega predsednika

Bangkok, 14. sept. s. Šef tajske vlade je v posebnem članku za agencijo Domej izjavil, da je prva dolžnost narodov vzhodne Azije enotnost mišljenja in akcije v svrho odstranitve ameriškega vpliva na Daljnem vzhodu. Ministrski predsednik je dodal, da novi red in napredek nista življenjsko vprašanje samo Azije, temveč tudi vsega ostalega sveta. Podal je pregled diplomatske zgodovine v zadnjih dveh letih in podčrtal, da je Japonska podvzela vse, da bi Anglosasi spoznali potrebo novega reda v Aziji, toda njeni napori so bili zaman. Japoncem so skušali z raznimi ukrepi preprečiti izvajanje njihove politike, sedaj pa so japonske zmage dokazale svetu, da se slehrni japonski državljan bori za pravično stvau. Govoreč o Tajski, je rekel, da je njegova država doumela pravično japonsko politiko in zvezala svojo usodo z Japonsko. Z zavezniško pogodbo, ki jamči obema pogodbenicama neodvisnost, zavezuje obe k medsebojni pomoči. Tajske oborožene sile so se borile ob strani Japonske. Tajska tesno sodeluje tudi z nacionalno Kitajsko in z Mandžurijo ter podpira tudi indijsko gibanje. Ob zaključku svojega članka pravi tajski ministrski predsednik, da se mora angloameriški vpliv dokončno odstraniti s področja vzhodne Azije, nakar se morajo vsi narodi vzhodne Azije združiti in ustvariti pogoje, s katerimi bo vsak posamezni narod dosegel svoje narodne ideale. Tajska se je odločila izvajati to politiko.

Azijska gospodarska razstava v Tiencinu

Tiencin, 13. sept. s. Včeraj je bila zaključena razstava Velike vzhodne Azije, ki je bila nad vse zanimiv dokaz gospodarske moči poedinih dežel vzhodne Azije. Japonska je bila zastopana na razstavi predvsem s paviljoni, na katerih so bili predočeni njeni napori, njene zmage nad Anglosasi in njeno delo za reorganizacijo zasedenih dežel. Med vojnimi trofejami, ki so bile razstavljene, je bil tudi bronasti kip prvega angleškega Hongkonga. Paviljoni drugih dežel so kazali zlasti ravna naravna bogastva in nagli industrijski razvoj. Razstavo je obiskalo nad milijon ljudi in je dala priliko za velike manifestacije azijske sloge.

Inserirajte v „Sl. Narodu"!

Ustvarjalno delo Italijanov v Argentini

Mendoza, 14. sept. s. Vodja argentinskega nacionalnega gibanja general Molina je imel važen politični govor ob priliki velikega zborovanja v Mendozi. Omenjajoč zadržanje Argentine, je med drugim izjavil: Vojni naklonjena politika bi pomenila danes za nas podjarmljenje in suženjstvo ter koloniziranje, politika nevtralnolsti pa je za nas budna zavest tistih, ki čuvajo usodo domovine in branijo njeno suverenost. Vojno stanje bi dovedlo do grotesknih in nepojmljivih absurdnosti. Več tisoč Argentincev bi bilo prisiljenih stražiti svoje očete v koncentracijskih taboriščih in velika manjšinska skupnost bi postala krivično nedolžna žrtev. Poveličujoč plodno delo italijanskih izseljencev, ki je posebno vidno v pokrajini Mendoza je general Molina dodal: naj mi bo dovoljeno izraziti občudovanje za italijansko manjšino zaradi velikanskega dela, ki ga je opravila na vseh področjih kulture in gospodarstva. Argentina je postala zaradi italijanskega dela žitnica sveta. V naši industriji so bili Italijani ustanovitelji. Končno so bili Italijani, katerih ime je neizbrisno zvezano z našim znanstvenim in umetniškim delovanjem.

Množica je ponovno burno odobravala izjave generala Moline.

Novi italijanski mornariški ataše v Sofiji

Sofija, 13. sept. s. Kralj Boris je sprejel italijanskega poslanika grofa Magistratija, ki je kralju predstavil novega italijanskega mornariškega atašeja kapitana Giuseppeja Destagno Z obema se je kralj dolgo prisrčno razgovarjal.

Angleška podrejenost Ameriki

Carigrad, 14. sept. s. »Džumhuriet« objavlja vrsto člankov o bodoči Evropi. V današnjem članku razpravlja o odnosih odvisnosti, ki nastajajo med Anglijo in Ameriko. List ugotavlja premoč, ki jo je v tem pogledu Amerika dosegla nad Anglijo že v toliki meri, da pomeni Rooseveltova beseda za Anglosase več kakor Churchillova. List piše, da bo Anglija postala satelit Amerike.

Protižidovski ukrepi v Rumuniji

Bukarešta, 14. sept. s. Objavljen je bil zakon, ki določa kazen ječe 5 let in globo 290.000 lejev za one Žide, ki bi obdržali v svoji službi arijske posle.

Srebrna kolajna ministrstva za narodno vzgojo v spomin Arielle Ree

Iz Rima je prispela vest, da je komisija za priznanje zaslug v ministrstvu za narodno vzgojo pod predsedstvom ministra Bottaia podelila srebrno kolajno v spomin Arielle Rea, ki je padla zavratno umorjena od komunističnega zločinca, ko je izpolnjevala svojo dolžnost v teh krajih, ki so po zaslugi našega orožja postali italijanski.

Tudi je s priznanjem ministrstva za narodno vzgojo poudarjeno delo Arielle Rea za vse one, ki delajo in se borijo za veličino domovine, kot najčistejši simbol ženske in fašistinje.

Ariella Rea je padla, kakor se še vsi spominjamo, ubita od bombe, ki je bila vržena v italijansko restavracijo, kjer je bila takrat po povratku z najbolj človekoljubne misije, ki jo lahko opravlja žena, ko se je približala ranjencem v njihovi bolniški postelji sredi bolnišničnih dvoran in jim ponesla tolažbo v obliki dobre besede sočustvujočega izraza.

Ariella Rea še živi v naših srcih in bo ostala tamkaj, dokler plapolajo in bodo plapolali v Italiji črni prapori fašizma.

Vročina, kopanje in poletna nevihta

Preden se je pooblačilo, je bil včeraj izreden naval na kopališča — Dežja ni bilo povsod enako

Ljubljana, 14. septembra

Morda je kopalne sezone konec zdaj, a včeraj zgodaj popoldne se nam je zdelo, da je še vedno na višku. V prvih urah se nam je nudila na ljubljanskih ulicah prava poletna slika; kakor ob najhujši vročini so se ljudje skrivali pred solncem in mnogi so menda po kosilu tudi zadremali. Posebno živahno je bilo na cestah, ki drže k letnim kopališčem. Kopalci so hiteli, da bi bil čas kopanja čim daljši ter da bi zavzeli prostor, prelen bi jih izpodrinili drugi. V nekaterih letnih kopališčih se je bil zadnje dni še vedno hud boj za prostore. Menda naša kopališča niso bila še nikdar septembra tako polna kakor letos, nedvomno pa ni bilo še toliko septembrskih dni toplih, lepih, »kopalnih«.

Kopalci niso več niti računali z dežjem. Prejšnja leta so vselej, preden so se odločili za kopanje, proučevali vreme, letos pa niso nikdar pomislili, da bi se vreme moglo spremeniti, ko sije tako prijetno solnce dan za dnem in ko smo že pozabili, kakšni so oblaki. Tako se tudi včeraj menda nihče ni bal dežja. Ni se nam zdelo tudi nič čudnega, da je bilo tako pasje vroče in soparno. Včeraj ni le solnce izvabljalo kopalcev v kopališča, temveč jih je tudi tja gnala vročina, da bi se ohladili v vodi. Letno ljudsko kopališče ob Ljubljanici, odnosno v nji, je bilo polno že ob 15., kopalci so pa še vedno prihajali, da so končno ležali na obeh najbrežjih kakor slaniki v sodu.

Že tedaj so nastajali na več krajih mali hulourni oblaki v obliki kopic na več krajih in bilo je soparno kakor navadno pred močno nevihto. Kopalcev pa oblački niso mogli vznemiriti. Solnce je še vedno prigrevalo z nezmanjšano silo in voda je bila prijetno topla, celo bolj kakor sredi poletja. Oblaki so se pa zbirali vedalje večji in gostejši in kdor je malo prisluhnil, je tudi lahko zaslišal pogrmevanje. Oblaki so že ob 17. povsem skrili solnce, a kopalci se še vedno niso mogli sprijazniti s mislijo, da je lepega vremena res konec ter da se ne bodo več solnčili. Nekateri so še čakali na razjasnitev. V resnici oblaki niso bili tako nevarni, čeprav je vrelo v njih kakor bi kuhal kašo. Prav tako naglo so se trgali kakor kupičili. Toda v ozračju je ostalo »razpoloženje za nevihte«. Čim so se oblaki raztrgali, so se že zbrali drugje in skoraj neprestano je pogrmevalo. Pred mrakom se je pa umirilo in že je kazalo, da je bilo zopet prazno upanje na dež. Ostalo je še sicer precej oblačno, a grmelo ni več in oblaki so obstali. Ko se je pa ob 20. stemnilo, se je začelo močno bliskati med črnimi oblaki, ki so se naglo podili proti jugu in vzhodu. Od časa do časa je malo porosilo. Grmenje je bilo čedalje močnejše in do 21. se je »skuhala« prava poletna nevihta, kakršne so pri nas septembra zelo redke. Nekajkrat je pošteno zagrmelo in menda tudi treščilo, dvignil se je močen piš, nakar se je vlila ploha. Vsaj v nekaterih krajih je bilo malo več dežja, ki ga je zemlja tako žejna, med tem ko v jugovzhodnem delu mesta dež ni niti dobro spral prahu. Kratka ploha je bila na Viču, v Rožni dolini in zahodnem delu mesta. V Tivoliju je precej dobro namočena zgornja plast zemlje.

O včerajšnji vremenski spremembi govorimo malo obširneje, ker je dež zdaj res pravi dogodek, žal pa še vedno ne moremo govoriti o pravem dežju, o takšnem, ki bi ne pregnal le kopalcev iz kopališč, temveč, ki bi res pošteno namočil izredno suho zemljo. Da bi pa bila zemlja dovolj namočena, bi moralo deževati nekaj dni, a ne le nekaj ur. Ploha snoči je pa prenehala marsikje že čez nekaj minut. Zdaj bi bila še lahko vsaj nekoliko zmanjšana škoda zaradi suše če bi dobili dež, ker bi si opomogl nekateri pridelki, ki jih suša še ni povsem uničila. Ozelenela bi tudi trava, da bi živina imela pašo. Toda težko je reči, ali se bo vreme res temeljito spremenilo zdaj ko je bilo tako trdovratno prejšnje mesece.

NEDELJSKI SPORT

Plavalna tekma Madžarska - Italija 53 : 41

Nov rekord Žižka na 400 m prosto 4:50.9 je najsvetlejša točka sobotnega sporeda

Ljubljana, 14. septembra

Najzanimivejša točka včerajšnjega sportnega sporeda okoli nas je bila nedvomno plavalna tekma med Madžarsko in Italijo v Milanu, ki se je začela že v soboto. Žal so nam doslej na razpolago zelo skromni podatki o njenem poteku, tako da bomo podali glavno poročilo šele jutri, morda celo pojutrišnjem.

Tekma se je končala kakor se je pričakovalo z zmago Madžarov 53:41. Bili so odločno boljši plavalci, ki so zasedli tudi večino prvih mest. V soboto je startal v tej elitni družbi na 400 m prosto tudi Branko Žižek, ki so ga madžarski plavalci temeljito zaposlili. Ali so njegove izvrstne moči in sposobnosti zadostovale za zmago, ne vemo. Žižkov čas, ki je nov italijanski rekord pa menda tudi najlepši rezultat njegove plavalne kariere, znaša 4:50.9. Tako Grof kakor Tatos sta dosegla že boljše rezultate, če jima je uspelo tudi tokrat bomo povedali jutri.

Najpomembnejši uspeh včerajšnjega dela tekme pa je bilo ponovno izboljšanje italijanskega rekorda v stafeti 4x200 prosto. Tudi za ta rezultat ima veliko zaslug baš Žižek, ki je plaval kot zadnji. Prejšnjo nedeljo na dvoboju z Nemčijo je bil rekord izboljšan na 9:24.2. Sedaj pa znova za 7 desetink sekunde. Stafeta je prišla na cilj v 9:23.5. Ta podvig pa ni zadostoval za zmago. Madžari so bili boljši in so zmagali v 9:18.7.

Na 1500 m prosto je zmagal Veghazi. Močan je bil drugi, kar je še vedno zanj velik uspeh, ker je porinil na tretje mesto znamenitega Grofa.

V zvezi z novim Žižkovim rekordom na 400 m prosto, rekordom v stafeti in rezultati, ki jih bomo še objavili, so za primerjavo zanimivi vrhunski rezultati doseženi doslej na progah, ki jih je obsegal milanski dvoboj. Objavljamo najprej svetovne, nato olimpijske in zaključno italijanske rekorde. Tabela italijanskih rekordov je tista, ki je bila v veljavi do sobote. Številke za označbo države pomenijo leto, ko so bili rekordi postavljeni.

SVETOVNI REKORDI

100 m prosto: Fick (USA, 1936) 56.4, 400 m prosto: Medica (USA, 1934) 4:58.7, 1500 m prosto: Amano (Jap. 1938) 18:58.8, 100 m hrbtno: Kiefer (USA, 1940) 1:04.7, 200 m prsno: Kasley (USA, 1936) 2:37.2, stafeta 4x200 m: Japonska (1936) 8:51.5.

OLIMPIJSKI REKORDI

100 m prosto: Csick (Madž., 1936) 57.6, 400 m prosto: Medica (USA, 1936) 4:44 5, 1500 m prosto: Kitamura (Jap., 1932) 19:12.4, 100 m hrbtno: Kiefer (USA, 1936) 1:05.9, 200 m prsno: Hamuro (Jap., 1936) 2:42.5, stafeta 4x200 m: Japonska (1936) 8:51.5.

ITALIJANSKI REKORDI

100 m prosto: Lisardi (Lazio, 1937) 1:00.3, 400 m prosto: Costoli (Florentia, 1935) 4:54.8, 1500 m prosto: Costoli (Florentia, 1935) 20:54.4, 100 m hrbtno: Ravera (Milano, 1935) 1:12.8, 200 m prsno: Viardo (Giordana, 1940) 2:53.5, stafeta 4x200: reprezentanca 1942 9:24.2.

Viardov rekord na 200 m prsno je letos izenačil Bertetti, član Triestine.

Concordia, hrvatski nogometni prvak

Gradjanski — Concordia 3:1 (0:1)

Na igrišču Gradjanskega je bila včeraj v Zagrebu druga odločilna nogometna tekma za naslov hrvatskega nogometnega prvaka. Poročali smo že, da se je prva pred 14 dnevi končala z nepričakovano visoko zmago Concordie 6:2. Tako je Concordia včeraj prišla na igrišče dokaj samozavestna, saj so le najzagrizenejši pristaši »purgerjev« lahko pričakovali, da bo Gradjanski povozil Concordio z rezultatom razlike najmanj 5 golov. Tekma je zbudila med Zagrebčani rekordno ogromno zanimanje. Zbralo se jih je okoli 12.000, k čemer je pripomoglo tudi lepo solnčno vreme.

Gledalci so bili za svojo pozornost lepo nagrajeni. Tekma je bila zelo živahna, kombinatorno lepa in napeta. Concordia je v prvem polčasu pokazala, da njena prejšnja zmaga ni bila povsem slučajna. Gradjanski se je moral bolj braniti, kot je napadal. Concordijaši so prišli celo v vodstvo.

V drugem polčasu so popustili in okoli 30. minute je prevladal Gradjanski. Antolković je spravil v mrežo Concordie izenačujoči gol, nato sta pa do konca padla še dva, tako da je zmaga pripadla Gradjanskemu s 3:1 (0:1). Obe moštvi sta nastopili v svojih običajnih postavah. Edino spremembo je napravil Gradjanski, katerega vrata je po daljšem odmoru, potem ko je bil diskvalificiran, pa mu je bila sedaj kazen odpuščena, branil Franjo Glaser.

Začetek tekmovanja za italijanski nogometni pokal

Včerajšnjo nedeljo so imeli v Italiji pester sportni spored. Razen plavalne prireditve v Milanu so bila v Padovi veslaška državna prvenstva, v Milanu absolutno teniško državno prvenstvo, v Firencah poskusi rušenja državnih lahkoatletskih rekordov v teku na 1000 m (Lanzi), na 5 km (Beviacqua) in v skoku s palico (Romeo in Conchi), otvorili pa so že tudi nogometn prvenstveno sezono s prvimi kvalifikacijskimi tekmami za italijanski nogometni pokal. Večjo prireditev so imeli tudi kolesarski dirkači na dirkališču v Milanu.

Za pokal sta bili dve kvalifikacijski tekmi. Obe sta se končali z zmago domačih moštev, kar je v drugem primeru časten uspeh za novega člana divizije B Cremoneseja. V Lodiju je domača Fanfulla premagala Savono 6:1, v Cremoni pa je Cremonese porazil Brescio 2:1. Za poseben pokal sta v Milanu zaigrala domačina Milano in Ambrosiana. Favorit je bila Ambrosiana, zmagal pa je Milano 2:1.

Od številnih prijateljskih tekem naj zabeležimo danes samo zmago Triestine 3:0 v Mestreju proti Mestrini.

Lahkoatletske tekme v Firencah na stadionu Berti med glavnim odmorom nogometne tekme so se končale takole: v teku na 1000 m je zmagal Mario Lanzi v izvrstnem času 2:22.1, v teku na 5000 m je Beviacqua dosegel 14.31.8, v skoku ob palici pa je zmagal Romeo.

Na dirkališču Vigorelli v Milanu je bil pester dirkališčni spored, ki ga je povzdignila prisotnost holandskih dirkačev Pellenaersa, Boeyena in Bakkerja. Evo najvažnejših rezultatov: V zasledovalni tekmi na 3200 m je bil vrstni red: 1. Battesini—Begomi, ki sta premagala Leonija in Bakkerja za 40 m, 2. Coppi in Favalli sta premagala Pellenaersa—Boyena za 120 m. V tekmovanju za nagrado Erlocchi, to je v dveurni dirki dvojic, sta zmagala 1. Magni—Ortelli, 2. Bartali—Ricci, 3. Pellenners—Boyen. V dveh urah je zmagovalni par prevozil 95.1 km.

Lahkoatletika: Hrvatska—Slovaška 56:54

V soboto je bil na Concordijinem igrišču v Zagrebu revanžni lahkoatletski dvoboj Hrvatska—Slovaška. Po prvotnem načrtu bi moral biti razdeljen na soboto in nedeljo. Ker so se pa prireditelji zbali kolizije s finalno nogometno tekmo, so ves spored izvedli že v soboto. Dvoboja se je udeležilo nekaj tisoč gledalcev. Miting jim je nudil velik užitek, ker sta bili moštvi precej izenačeni in se do zadnje točke ni vedelo, kdo bo zmagal. Šele stafeta je odločila v prid Hrvatov.

Slovaki so se pokazali v ugodni luči in so zasedli precej prvih mest. Tako na primer na 400 m, kjer je zmagal Mašera v 52 sek. Hrvatski atleti so postavili več novih hrvatskih rekordov. Tako na primer Gojić, ki je zmagal v metu kladiva z 47.29, Marjan v metu diska 41.99, nov rekord pa je bil dosežen tudi v stafeti 4x100 m.

Zaključna in odločilna točka je bila stafeta 400x300x200x100 m. Za Hrvatsko so tekli Djurić, Urbić, Urbanić in Gal. Zmagali so v času 2:00.5. Končno stanje točk 56:54 za Hrvatsko.

Tenis: Hrvatska—Nemčija 3:0

V Berlinu je bila prijateljska teniška tekma med predstavništvoma Nemčije in Hrvatske. Začetek pomeni velik uspeh za Hrvate, ki so prišli v vodstvo 3:0, kar znači že zmago, če se igra po sistemu tekmovanja za Davisov pokal.

Prvo zmago je zabeležil Palada, ko je premagal Goepferta. Bila sta si v začetku precej enakovredna in je Palada zmagal šele po 5 setih. Mitić je premagal Kocha v štirih setih, in sicer 6:2, 7:5, 5:7, 6:3. Hrvati so nato zmagali še v igri dvojic.

Marjanino presenečenje

Vsako jutro, ko je Peter Kvrgič vstal iz zakonske postelje, je potegnil izpod zglavja listnico in odšel v svoji dolgi nočni srajci k omari za perilo, na kateri je stal »šparovček« v obliki prašička. Prašiček je imel na hrbtu odprtino, skozi katero je spuščal Kvrgič vanj denar. Vsako jutro je spustil vanj nekaj kovancev in drobiža.

Tedne, mesece, leta — nikoli ni zamudil nobenega dneva, da bi ne dal svojemu prašičku njegovega obroka.

Vsako jutro, deset minut pred osmo, je poljubil Kvrgič svoj ženo na čelo, potem je pa odšel in eno minuto pred osmo je vedno že sedel v uradu.

Marjana ni bila lutka, kakor njen mož ni bil Casanova. Ljubila je življenje, ljubila parfume, obleke, nakit — a vsak teden je dobila točno določeni znesek za gospodinjstvo.

Vsako jutro, ko je stopil Kvrgič k omari, mu je pogledala Marijana skozi prste, da bi videla, koliko denarja je že v »šparovčku«. Kaj vse bi se dalo kupiti za to! Oblek in nakita! A Marijana je dobila vsak dan samo poljub na čelo in vsak teden denar za gospodinjstvo.

Vedno, kadar je Kvrgič odšel, je Marjana zaplakala, vzela »šparovček« v roke, ga srdito potresla in domišljujoč si, da trese svoje moža, je stresala »šparovček« vedno srditeje. In tako je nekega dne padel iz njega kovanec. Bil je sam samcat. Ležal je pred njo sam in osamljen.

Slučajno je ležala v bližini dolga igla, ki je kaj hitro prišla Marijani v roke. Z njo je začela urno loviti kovance iz »šparovčka« enega za drugim, a da bi prašiček ne onemel, je vrgla končno nekaj drobiža nazaj. Popoldne je pa naročila pri šivilji obleko, krasno novo obleko.

Ko je Kvrgič drugo jutro v svoji dolgi nočni srajci zopet stopil k omari, mu je Marjana zopet pogledala skozi prste in pri tem je lahno zadrhtela. Peter je vzel prašička z omare, ga stresel, se razveselil žvenketa, ki se je začul iz njega, vrgel vanj denar in — eno minuto pred osmo je že zopet sedel v svojem uradu.

Marjana je pa sproti praznila »šparovček« in se izpreminjala. S kupljenimi oblekami, parfumi in čevlji je izpremenila svojo zunanjost, postala je lepša. In zaželela si je, da bi ji postalo tudi življenje lepše.

Kvrgič ni ničesar opazil. Opazil ni niti izpremembe zvoka v notranjosti svojega prašička, niti izpremembe v Marjaninem oblačenju.

Prišel je dan, ko v prašičku ni bilo nobenega večjega kovanca več. Ostal je bil samo drobiž.

Naslednjega dne je njen mož odpotoval v spremstvu svojega šefa v neko velemesto po trgovinskih opravkih. Peter je pripravil svoj kovčeg, stal je že na pragu, pa se je naenkrat spomnil, da je nekaj pozabil. Vrnil se je in vzel z omare prašička.

Marjani je zaprlo sapo. Začela se je bati moževega povratka. Da bi se mu vsaj prašiček na potu razbil. Ni si upala na to niti misliti — in sploh ni mislila na nič.

In ta čas, ko je hodil Kvrgič po velemestu, je izkušeno oko neke dame iz polsveta spoznalo dobrodušnega strica z dežele in seznanila se je z njim.

Ona je bila aktivni del. On pa, kakor vsak pasivni del, je bil slabič. Odvedel jo je k sebi na večerjo — in ko se je zjutraj ves blažen prebudil, njegove dame ni bilo več. Z njo je bil pa izginil tudi njegov prašiček.

Kvrgič je bil ves iz sebe. To mu je bila pravična kazen. Kaj naj poreče Marjani?

Sedel je na posteljo, se prijel z rokama za glavo in jel razmišljati...

Ko se je vrnil domov, je dosegla Marjanina nervoznost višek. Niti besedice ni izpregovorila, celo pogledati si ni upala moža. Čakala je.

— Draga ženica, morda se boš čudila, da se vračam brez svojega prašička. Razbil se mi je in za denar, ki je bil v njem, sem ti kupil skromno darilo... — je prekinil ves razburjen molk in potegnil iz kovčega krasen kožuh.

Z Gorenjskega

— **Rojstva, novi grobovi in poroke v Kranju.** Od 21. julija do 31. avgusta je bilo v Kranju rojenih 30 otrok, novih grobov je bilo pa 12. Poročili so se Pavel Draksler in Pavla Štirn, Konrad Potušek in Štefanija Permuš, Gregor Batistič in Heldegarda Dolenc, Josip Gril in Štefanija Drobec, Franc Gladek in Ivanka Koprive, Vladislav Cehner in Danijela Hafner, Josip Leskovec in Marijana Juhant, ter orožniški višji stražmojster Walter Rump in stenotipistka Viktorija Hasel.

— **Namestnik Gauleiterja na Jesenicah.** Jesenice je obiskal nedavno namestnik Gauleiterja Thimel v spremstvu okrožnega vodje iz Radovljice dr. Hochsteinerja in vodje krajevne skupine dr. Kleina. Ogledal si je življenjske in delovne razmere jeseniškega delavstva ter tovarniške naprave in socialne ustanove.

— **Dve nesreči.** Štiriletnega dečka Jožlpa Švana je oni dan na Jesenicah zgrabil brzovlak in ga tako zelo poškodoval, da je kmalu izdihnil. Otrok se je igral brez nadzorstva na železniški progi blizu Jesenic. Druga nesreča se je pripetila v Šmartnem pri Litiji, Vojaški tovorni avto je zavozil v motocikel orožn. stražmojstra Pecheina, da ga je vrglo več metrov daleč s ceste. Pechein je zadobil težke poškodbe in bil je takoj prepeljal v bolnico.

— **Predavanje o Grčiji.** V petek je bilo v kinodvorani na Bledu predavanje o potovanju v Grčijo, ki ga je priredila znana organizacija »Kraft durch Freude«. Predaval je udeleženec potovanja Richter. Predavanju je prisostvoval tudi namestnik deželnega svetnika dr. Marchart. Predavanje so spremljale lepe skioptične slike.

Iz Spodnje Štajerske

— **Okrožni dan v Ptuju.** Kot peto okrožje štajerskega Heimatbunda je priredil Ptuj v soboto in včeraj svoj prvi okrožni dan. Mnoge kulturne prireditve so pokazale dosedanje delo na kulturnem polju. Na velikem zborovanju je govoril zvezni vodja Franc Steindl prebivalstvu ptujskega okrožja o vseh perečih vprašanjih. S posebno vnemo je sodelovala pri okrožnem dnevu mladina.

— **Iz Celja in Ptuja.** V Celju so se poročili Janez Šmon z Josipino Marinc, Franc Irič z Nežo Vipotnik, Karel Korheusner z Ljudmilo Kranjc in Ladislav Dekorda z Marjano Hočevar. V Ptuju so se pa poročili v prejšnjem tednu Maks Košir y Margareto Koglič in Kuno Latinan s Hildo Jan. V Celju so umrli prejšnje teden Marija Kosvinc, rojena Seničar, Frančiška Krivec, rojena Slatinšek, Antonija Kunstek, rojena Pilick, Terezija Tršan, rojena Tičar, Gregor Plahuta- Marija Plasnik, Peter Bökesch, Josip Bergant, Melhior Prelog, Martin Deželak, Rudolf Dečman, Silva Zalokar, Frančiška Železnik, rojena Knez, Josip Podkriž in Franc Furman. V Ptuju so pa umrli Elizabeta Roškar, stara 80 let, Julijana Plehel, stara 82 let, Alojz Pučko, star 49 let in Katarina Jugovec, stara 33 let.

Iz Hrvatske

— **Odbori za mleko.** V vsaki hrvatski vasi bo ustanovljen poseben odbor za mleko. Naloga teh odborov je skrbeti za to, da bodo kmetje v redu oddajali mleko pooblaščenim nakupovalcem mlekarskih zadrug.

— **Hrvatske gospodarske zbornice.** Za predsednika novih gospodarskih zbornic na Hrvatskem so bili imenovani: Obrtniška zbornica soboslikar Josip Duić, Industrijska zbornica ravnatelj industrije olja in barv ing. Radoslav Lorković, Trgovska zbornica — zagrebški trgovec Josip Mance, Zbornica za denarne zavode in zavarovalnice — namestnik generalne zavarovalnice Croatia Ferdo Pauković. Predsedniki morajo takoj organizirati svoje zbornice.

— **Osijek je dobil 50 milijonov posojila.** Osješka mestna občina je dobila od osrednjega zavoda za zavarovanje delavcev 50 milijonov kun posojila, s katerim bo odplačala svoj dolg pri Praštedioni, kar ji bo ostalo bo pa porabila za nova javna dela in druge potrebe. Dolg pri Praštedioni izvira iz časov ko je bil Osijek elektrificiran. Med javnimi deli je tudi gradnja vodovoda, za kar dobi osješka občina še od države 10 milijonov kun brezobrestnega posojila.

— **Plačilni promet med Italijo in Hrvatsko.** Italijansko-hrvatska pogodba o plačilnem prometu z dne 30. junija t. l. se podaljša do 31. decembra t. l.

Iz Srbije

— **Omejitev zaslužka v trgovini.** Komisar za določanje cen v Srbiji je odredil, da sme znašati največji kosmati dobiček veletrgovca s kolonijalnim blagom 12 do 20 odstotkov, z galanterijskim blagom 25 odstotkov, veletrgovcev s steklom in porcelanom pa 25 do 30 odstotkov. Najvišji dovoljeni kosmati zaslužek v trgovini na drobno je bil določen za kolonijalno blago na 25 do 30 odstotkov, za galanterijsko na 35, za steklo in porcelan pa na 50 odstotkov

— **Gospodarska policija v Srbiji.** Srbski uradni list je objavil te dni razglas o nedavno ustanovljeni gospodarski policiji, ki je del novega orožništva in ki služijo pri njej nalašč v ta namen izšolani policijski uradniki. Naloga gospodarske policije je nadzorovati proizvodnjo, promet in trgovino z vsem racioniranim blagom.

VLJUDEN GOST

Gospod, ki je bil povabljen na obed, pravi po njem gospodinji: — Čestitam, gospa, nikoli bi ne bil mislil, da se pri vas tako dobro je.

IDEALNA ŽENA

— Slišal sem, da si se oženil in da si dobil izredno skrbno in marljivo ženo.

— To je še vse premalo povedano o nji. Pomisli, kadar koli se vrnem pozno ponoči domov, vedno jo najdem z metlo v predsobi.

ŽENSKA PRI TELEFONU

— Za trenutek morava prekiniti pogovor, draga prijateljica. Prav kar sem prejela od moža iz pisarne brzojavko, ki me v nji prosi, naj obesim slušalko, ker bi mi rad telefoniral

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Ponedeljek, 14. sept.: Povišanje sv. Križa.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Angeli na zemlji.
Kino Union: »Bal Pare..
Kino Sloga: Za kulisami.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Leustek, Resljeva c. 1, mr. Bahovec, Kongresni trg, in mr. Komotar, Vič — Tržaška cesta.

Naše gledališče

DRAMA

Ponedeljek, 14. septembra: Zaprto.
Torek, 15. septembra, ob 17.30: »Zaljubljena žena«. Izven. Cene od 10 lir navzdol.

OPERA

Četrtek, 17. septembra, ob 17: »Boccaccio«. Izven. Cene od 18 lir navzdol.

Rdeči križ poroča

V tajništvu Poizvedovalnega urada za vojne ujetnike, Puharjeva ulica 2, na dvignejo pošto iz Srbije:

Ačimović J. Done, Ark Josip, Trstenjakova ul. 1; Berstovšek Pepi, Mencingerjeva ul. 31; Berstovšek Josip, Dolenjska c. 48 a; Bobič Ferdo, Puccinijeva ul. 9; Baebler Viktor, Langusova ul. 14; Berlot Lojzka, Šmartinska cesta 10; Beg Ante, Vič; Bežek Petri, Trdinova ul. 21; Benet Marija, Baragovo semenišče; Bizjak Ljudmila, Verstovškova ul. št. 11; Babič Slavka, Ambrožev trg 8; Cener Vidka, Kersnikova ul. 7; Cotič Valerija, Beethovnova ul. 14; Cerar Danica Cegnarjeva ul. 2; Cenčič Milivoj, Poljanski nasip št. 10; Čopič Venčeslav, Čopova ul. 21; Černej Darko, Tavčarjeva ul. 5; Čadež Avguštin, Slomškova ul. 12; Dobravc Tihomila, Streliška ul. 12; Devetak Viktor Linhartova ul. 22; Dolničar Maks, Kavarna »Emona«; Dolenc Francka, Dalmatinova ul. 13; Dešman Jerica, Funtkova ul. 46; Uredništvo Domoljuba; Dolžan Franci, Šmartinska cesta 24; Dobovišek Karel, profesor kl. gimn.; Drenovec Alojzij, Drama; Dimnik Josipina, Petrarkova ul. 14; Eleršek Zofija Dragomer št. 37; Fratnik Kati, Sv. Petra cesta 33; Gregorka Pavla, Cesta na Dobrovo 2; Globočnik Rajko, Miklošičeva c. 7; Hafner Zora, Kotnikova ul. 19; Hanželič dr. Rudolf, Marijanišče; Hočevar Janko, Povšetova ul. 80; Honžak Minka, Miklošičeva c. 17; Hodžar Marijan, Puccinijeva ul. 9; Humer Jože, Vrtača 5; Iglič Mica, Resljeva c. 4 b; Jurca Branka, Wolfova ul. 6; Jurca Ciril, Kerčičeva ul. 6; Jelenc p. Mariofil, Frančiškanski samostan; Jagodič Marija, Škofijska ul. 7; Jarc Ida, Glavni kolodvor; Jež Karmen, Celovška cesta 26; Jutro, uredništvo; Janežič Boži, Vipavska ul. 10; Krištof Boža, Sv. Petra nasip 59; Kristan Marija, Černetova ul. št. 26; Kenda Vlada, Sv. Florijana ul. 23; Križaj Drago, Medvedova ul. 14; Kuharič Slavica, Glavna pošta; Klofutar Mara, Jarnikova c. 7; Klobovs Franc, Bohoričeva c. 9; Košak Poldi, Beethovnova ul. 6; Klasinc Lizika, Drž. učiteljišče; Kamušič Joso, Tavčarjeva ul. 10; Kobal Katarina, Bleiweisova c. 18; Kerševan Matilna, Milčinskega ul. 76; Kos Franc, Etnografski muzej; Koprivec Milan, Levčeva ul. 35; Klenovšek Karel, Vrtača 4; Lenart Rezi, Stari trg 17; Levak Milena, Miklošičeva cesta 1; Linze Joseph, Vodmatska c.; Lorger Nežika, Celovška c. št. 14; Lenarčič Ema, Sv. Florijana ul. 27; Lah Ervin, Holzapflova ul. 7; Muzlovič Frančiška, Mali Minka, Gradišče 4; Minić Danica, Rožna dolina Cesta VI/37;; Magolič Ludvik, Celovška c. 72; Merlak Tončka, Kersnikova ul. 8; Mišič Milan, Miklošičeva c. 13; Mercina Fran, Ilirska ul. 14; Memedovič Mina, Mikota Stana, Gradišče 8; Močnik Mina, Gerbičeva ul. 9; Marinček Miloš, Wolfova ul.; Medved Joško, Sodišče; Mihalič Boris, Okrožno sodišče; Nevšimal Josip, Gajeva ul. 2; Nendl Dušan, Dermotova ul. št. 29; Nendl Hile, Dermotova ul. 29; Odar Štefka, Miklošičeva c.; Požar Anton, Gledališka ul. 10; Prelog Franc, Napoleonov trg št. 1; Pletan Bogomir, Zalokarjeva ul. 4; Polič Zoran, Breg 6; Petrovič Ivan, Svetosavska ul. 20; Ponikvar Branko, Glavna pošta; Prhavc Anton, Bezenškova ul. 21; Pečovnik dr. Adolf, direktor gimn.; Perme Josipina, Orlova ul. 7; Porekar Mladen, Corso Vittorio Emanuele III 17; Pertl Manica, Drenikova ulica 22; Paulin Milica, Beethovnova ul. 16; Rupnik Valentin, Glinška c. 13; Remec Lada, Zarnikova ul. 17; Ribarič Stojanka, Tyrševa c. 37; Rajšp Tonček, Kolodvorska ul. 22; Rus Marica, Celovška c. 62; Renčelj Vida, Levstikova ul. št. 15; Ravbar Rudi, Tobačna ul. 14; Rogel Dušan, Resljeva ul.; Romih Alojzij, Rakovniška c. 6; Roth Danijel, Poljanska c. 28; Rodič Fani, Kapiteljska ul. 4; Rupnik Karl, Sv. Marka ul. 11; Salezijanski zavod, Rakovnik; Serajnik Geli, Poljanska c. 60; Sfiligoj dr. Josip, Gledališka ul. 7; Stopar Eva, Tržaška c. 28; Selan Kristi, Koroščeva ul. št. 3; Stross Marija, Močnikova ul. 4; Stopar Anton, Tyrševa c. 52; Sedej Lovro, Tabor 12; Senica Mari, Igriška ul. 14; Smerkolj Anton, Semeniška ul. 4; Slašek Lidija, Cigaletova ul. 5; Svet Marta, Strossmajerjeva ul. 5; Spektorski dr. E., Malgajeva ul. št. 18; Slovenec, uprava; Šuklje Gizela, Nunska ul. 19; Šorn Edvard, Tovarniška ul. št. 4; Šalamun I., Aljaževa c. 43; Šengelaja Aleksander, Celovška cesta; Šeruga Štefan, Bogoslovje; Šušteršič Francka, Cesta na Loko 27; Tehavec Mimica, Sanatorij Šlajmer; Teržan H., Kongresni trg; Tumpej Lojzka, Tyrševa c. 60; Vesel Branko, Miklošičeva c. 19; Vihar Marija, Gradišče 8; Vraber Maks, Aljaževa c. 39; Vomer Marija, Univerza; Vreg Elena, Brdo 73; Verbajs Tončka, Gosposvetska c. 10; Zdolšek Alojz, Frančiškanska ul. 10; Zobec Iva, Stara Pravda 6; Žiberna Joško, Žiberna Viki, Gajeva ul. 9.

V tajništvu urada naj se zglase: Rudolf Marija, Mihelčič Mara, Vokovič Andjela. Kdor je poizvedoval za Stadler Gizelo in Ivanom, Rošmar Suzana, Čač Alojzija, Bregant Anton, žand. narednik, Rosina Roth roj. Friedenstein; kdor je poizvedoval za Slakom Jernejem, svojci Jakima Ivana, Rivec Zmagoslava.

V glavni pisarni, avtonomna sekcija Italijanskega Rdečega križa, Gosposvetska cesta 2/III, naj se zglase svojci naslednjih oseb: Hvale Maks, prej Večna pot 29; Jenko Ciril Leopolda, prej Metelkova ul. 5; Stražišar Anton, železniški čuvaj; Jeršin Rajko; Vrabec Boris Alojzija, prej Vodnikova c. 13; Gradišar Janko, prej Poljanski nasip 40; Novak Milan, prej Jurčkova pot št. 108.

Razdeljevanje formularjev za prijavo kuriva

Ljubljana, 14. sept. 1942

Včerajšnjo soboto 12. t. m. je pričela mestna občina razdeljevati posebne obrazce za kurivo v smislu novih uredb za ureditev proizvodnje, trgovine in porabe rudninskega kuriva, drv in lesnega oglja, ki sta izšli v 70. številki »Službenega lista« dne 2. septembra. Te obrazce bodo dostavljalci izročili hišnemu lastniku, hišnemu upravitelju oziroma hišniku, ki jih mora takoj dostaviti vsem družinskim glavarjem, poslovodjem trgovinskih oziroma gostinskih obratov, upravnikom zasebnih ali javnih uradov, upraviteljem ustanov in sploh vsakomur, ki je v hiši neposreden najemnik takih prostorov, ki potrebujejo kurivo bodisi za kuho ali za ogrevanje. Za podnajemnike bo napravil prijavo stanodajalec obenem z lastno prijavo. Vsak najemnik takih prostorov bo moral izpolniti dve tiskovini. Zlasti opozarjamo, da morajo oddati prijavo tudi oni, ki imajo že dosti kuriva. Pred izpolnitvijo prijave naj vsak točno prebere navodila, ki so na obrazcu. Prijavni obrazci naj se ne mažejo, naj se ne pripogibajo, ker bodo uradu služili kot kartoteka. Posebej tudi opozarjamo, da je treba vse prijave izpolniti v metrskih stotih (q), t. j. 100 kg. Vsi najemniki prostorov naj te tiskovine takoj izpolnijo in naj jih vrnejo hišnemu gospodarju, upravitelju oziroma hišniku, kamor bodo prišli ponje dostavljalci že po treh dneh od dneva, ko so jih dostavili. Če dostavljalci ne bodo dobili pri hišnem gospodarju oziroma upravitelju vseh formularjev, ne bodo čakali nanje, temveč bodo vzeli samo one, ki bodo pripravljeni. Pristojni urad pa zakasnelih prijav ne bo sprejemal.

Vsa industrijska podjetja kakor tudi vsi obrtniški obrati in delavnice, ki rabijo kurivo za pogon svojih produkcijskih naprav, bodo pa prejeli tiskovine direktno pri uradu za razdelitev kuriva pri korporacijskem svetu v Beethovnovi ulici od 15. t. m. dalje.

Opozarjamo tudi, da bodo prijavljene podatke kontrolirali na licu mesta posebni organi. Za kaznovanje neresničnih prijav je pristojno vojaško sodišče, kazni so pa do 2 let zapora.

*

Pri razdeljevanju drv po 80 kg so seveda prvi na vrsti tisti, ki sploh še niso dobili drv, zato naj pa oni, ki so jih že dobili po 25 kg za osebo, pridejo ponje šele po 20. septembru t. l., oziroma takrat, ko bo trgovec že odpravil druge stranke. Zaradi hitrejše delitve kuriva med prebivalstvo naj pa ljudje ne zahtevajo samo žaganih drv, temveč naj bodo zadovoljni s celimi poleni.

Ljubljanski podžupan med novinarji

Ljubljana, 14. sept. 1942

V soboto dopoldne je ljubljanski podžupan comm. dr. Tranchida posetil prostore Novinarskega društva v Novinarskem domu. Predsednik društva g. Železnikar je pozdravil odličnega gosta s kratkim nagovorom, nakar se je g. podžupan zahvalil z iskrenimi in prisrčnimi besedami za prijazni sprejem in pozdrav. Dr. Tranchida je zagotovil novinarje svoje naklonjenosti in izrazil pripravljenost mestne občine, podpirati tudi v bodoče v okviru danih možnosti novinarje in njih stremljenja. Gost ni štedil z laskavimi besedami na naslov naše Ljubljane in je v nadaljnjem neprisiljenem razgovoru ponovno poudaril, kako zelo mu je všeč bela Ljubljana in kako zelo mu je pri srcu nje blaginja.

Sprejemu sta poleg odbornikov Novinarskega društva in glavnih urednikov ljubljanskih dnevnikov prisostvovala tudi g. inž. Milko Pirkmajer in g. dr. Angiolo Fabroni, predsednik in sindikalni ekspert Pokrajinske zveze svobodnih poklicev in umetnikov za Ljubljansko pokrajino.

DNEVNE VESTI

— **Na polju slave** je padel mornariški častnik dr. Henrik Tavella. Pokojni je bil rojen v Mestru 1918 in je stanoval v Milanu. Umrl je junaške smrti za domovino Italijo. Odlikovan je bil s srebrno hrabrostno svetinjo.

— **Lep uspeh italijanskega skladatelja.** Italijanski glasbenik in skladatelj Pellegatti, ki deluje že več let kot vodja mestnega orkestra v Šanghaju, si je priboril nagrado, ki jo je bila razpisala mandžukujska vlada za najboljšo simfonično skladbo, s katero naj se proslavi obletnica mandžukujskega cesarstva. Pellegatti bo odpotoval na povabilo vlade v mandžukujsko prestolnico, kjer bo prisostvoval prvi izvedbi svoje simfonije, ki ji bo prisostvoval tudi mandžukujski cesar ob priliki slovesnosti ob 10 letnici cesarstva.

— **Po dolgem iskanju so ga našli na ruskem bojišču.** 20 letni Marij Vignaroli je bil s svojimi sovrstniki poklican pod orožje. Ker je vojna sirota, so ga poslali domov. Vignaroli pa je nekega dne izginil od domačih. Dolgo so poizvedovali za njim. Končno je bila te dni ta zadeva pojasnjena. Poizvedbe so vodile v smer ruskega bojišča, kamor je odšel Vignaroli. Je uvrščen v neko alpinsko divizijo, ki se bori na vzhodnem bojišču.

— **Zavod za prevzgojitev invalidov h kmetskemu delu.** S sodelovanjem Konfederacije poljskih delavcev, Konfederacije poljedelcev ter Združenja vojnih invalidov in pohabljencev je bil ustanovljen v Rimu poseben Zavod za prevzgojitev vojnih invalidov ter pohabljencev k poljskemu delu.

— **Zakladni boni 1951.** Pri nadaljnjem žrebanju so bile izžrebane sledeče štev. zakladnih bonov, ki zapadejo 15. aprila 1951: V seriji 29 dve nagradi po 100.000 lir za bona 729.679 in 1,855.971. V seriji 50 dve nagradi po 100.000 lir za bona 1,721.357 in 1,898.968.

— **Race zakrivile požar.** V Codigoru pri Ferrari se je primeril nenavaden dogodek. Gospodar Primož Crociara je zaprl, kakor običajno, svoje race v skladišče, kjer je navadno gospodar vsak dan vžgal ogenj. Verjetno so ostale na ognjišču še kakšne iskre ali čisto rahlo tleči drobci. Race so najbrže stikale okoli ognjišča in so s kriljenjem peruti razpihale iskre ter tleče drobce, ki so priletele do lahko vnetljivih snovi, ki so se vnele. Nastal je požar, ki so ga pa domači in gasilci k sreči pogasili. Škoda ni velika.

— **Po štirih letih priklenjenosti na postelj je čudežno okrevala.** V vsej okolici Vimercata je vzbudila med ljudmi veliko zanimanje nenavadna ozdravitev 47 letne Marije Marchetti iz frakcija Ruginella. Od januarja 1938 je bila reva stalno priklenjena na postelj zaradi akutnega protina. Večkrat je bila v bolnišnici, pa se ji je stanje stalno slabšalo. Nazadnje se je zatekla v Zavod za zdravljenje rahitičnih bolezni v Milanu, kjer so ji napravili steznik, da se je lahko v postelji nekoliko časa držala pokoncu. Toda tudi steznik je opravil svoje delo in revica se je znašla v prejšnjem položaju. Te dni pa je poseti! nesrečno starko mons. Calchi Novati, ki ji je priporočal, naj se obrne za priprošnjo k očetu Juriju Martinelliju, ki uživa med ljudstvom svetniški sloves in ki je ustanovitelj reda samostanskih bratov. Dal ji je tudi njegovo sliko. Po večdnevni molitvi k očetu Martinelliju se ji je zazdelo, da je zaslišala njegov poziv, naj vstane iz postelje in naj gre v cerkev. Starka, ki je bila več ko štiri leta in pol priklenjena na postelj, je zares vstala in odšla v kuhinjo, kjer so jo domači, ki so bili ravno pri zajtrku, začudeno pogledali. Zatem je šla v bližnjo cerkev ter se vrnila domov. Sedaj pričakujejo zdravniško izjavo ter oblastveno potrdilo o njeni ozdravitvi. Nenavaden primer je vzbudil v zdravniških krogih živahno pozornost.

— **Rumunski propagandni podtajnik** prof. Aleksander Marcu je prispel v Venezio, kjer je prisostvoval predvajanju filma »Odesa« v okviru desete mednarodne filmske revije. Na kolodvoru v Veneziji so ga sprejeli rumunski poslanik ter drugi visoki funkcionarji njegove pristojnosti.

— **Na osmi glasbeni reviji v Veneziji,** ki se vrši v okviru tradicionalne venezijske Biennale, je žel lep uspeh na četrtem koncertu hrvatski skladatelj in glasbenik Boris Papandopulo s svojim »Komornim koncertom«. Glasbeni kritik milanskega dnevnika »Popolo d'Italia« pravi o B. Papandopulu: »Papandopulo je glasbenik sveže in vedre žile, spreten vendar podvržen različnim vplivom, tako da, Hrvat kakor je, vendar grško rusko nemškega očeta ter italijanske matere sin, ne more osredotočiti v svoji notranjosti neke umetniške enotnosti ter samoniklosti.«

— **Smrt pod motornim kolesom.** Smrtna nesreča se je pripetila na trgu S. Pietro v Goriziji. Po nesrečnem naključju je prišla 58 letna gospa Suzana Valic iz S. Pietra 258 v Goriziji pod motorno kolo. Revico, ki je dobila pri tem smrtno nevarne poškodbe po vsem telesu, so prepeljali v gorizijsko bolnišnico, kjer pa je podlegla za poškodbami.

— **Blaženstvo kneginje Klotilde Savoia Napoleone.** V nadškofovski kuriji v Turinu se je pričel proces za blaženstvo kneginje Klotilde Savoia-Napoleone, ki je znana pod ljudskim imenom »Mondalierijska svetnica«. Čim bo zbrano gradivo o njeni svetosti, bo razpravljala o njem obredna kongregacija v Rimu.

— **Zlata zvezda padlim učiteljem.** V ministrstvu za ljudsko vzgojo v Rimu se je sestala pod predsedstvom ministra za ljudsko vzgojo Bottaia pristojna komisija, ki je posvetila svojo pažnjo predvsem onim prosvetnim delavcem, ki so žrtvovali svoje življenje za Italijo. Po komisijskem sklepu je bila podeljena zlata zvezda v spomin Nellu Quiliciju, prof. Konstantinu Mariniju ter učiteljski dvojici Renzi. Srebrna svetinja pa je bila podeljena v spomin Arielli Rea ter Benjaminu Peregu.

— **Nemški večer v Radovljici.** V soboto teden je bil v Radovljici zopet prirejen nemški večer s sodelovanjem godalnega orkestra, dveh pevskih zborov s Koroškega in drugih sodelujočih. Večeru so prisostvovali mnogi zastopniki oblanke, vojske in državnih oblasti na čelu z okrožnim vodjo dr. Hochteinerjem in deželnim svetnikom Hintereggerjem. Radovljiški okrožni vodja Petutschnigg je pozdravil goste in poudaril v svojem govoru pomen nemških večerov za okrožno mesto Radovljico.

— **Novi organizacijski vodja v Šmartnem pri Litiji.** Včeraj teden so zborovali v Šmartnem pri Litiji vodje uradov. Vodja krajevne skupine Lorenz Weiss je predstavil zborovalcem novega organizacijskega vodjo carinskega tajnika Franca Bauerja. Dosedanji vodja Hinterlassnigg je bil nedavno premeščen na Koroško.

— **Uspehi zimske pomoči.** Nedavno je bila v Nemčiji pokrenjena akcija za četrto zimsko pomoč. Za Koroško in Gorenjsko je govoril Gauleiter dr. Rainer, ki je med drugim omenil, da je dala Gorenjska za 3. zimsko pomoč 1,165.518.88 mark. Najboljši okraji in krajevne skupine so bili med drugimi Celovec, Kranj, Radovljica, Bled in Beljak.

— **Papež je sprejel 101 letno grofico.** Papež Pij XII. je sprejel v avdijenco grofico Gritti Caporali, ki je dopolnila te dni svoje 101 leto. V njenem spremstvu so bili njeni sinovi, vnuki in pravnuki. Papež ji je podelil svoj blagoslov ter je izrazil svoje zadovoljstvo spričo njenega zdravja in čilosti.

— **Poročna potovanja v Rim.** V avgustu je bilo prodanih za poročna potovanja v Rim 390 vozovnic prvega razreda, 1603 vozovnice drugega razreda in 857 vozovnic tretjega razreda. Od pričetka voznih olajšav ter ugodnosti za poročna potovanja t. j. od 29. julija 1932 se je poslužilo teh ugodnosti skupno 330.744 parov mladoporočencev.

— **Otrok padel z višine 26 m ter ostal skoraj nepoškodovan.** Otroci imajo nenavadno srečo. O tem pričajo dogodki vsak dan. Zato pravijo ljudje, da čuvajo otroke angeli. Nenavano srečno naključje se je primerilo te dni v občini Torre Pietra pri Rimu. Skoraj štiriletni Ermino David je bil za trenutek sam pred hišo, ko je zapazil mačka, ki ga je hotel ujeti. Toda maček se je skril med grmičevjem ob robu prepada v bližini hiše. Otrok je stikal med grmičevjem, padec v prepad je bil neizogiben. Revček se je skotalil v globino 26 metrov, kjer so ga po dolgotrajnem iskanju našli domači. Otrok je dobil le lažje poškodbe po temenici.

— **Med spanjem se ji je ovila kača okoli vratu.** Neprijeten doživljaj je imela 66 letna kmetska gospodinja Katarina Marinelli iz Lagosanta pri Ferrari. Po kosilu se je vlegla malo k počitku in je zatem opravila svoje gospodinjsko delo. Ko je odprla vrata ob cesti, ki obkroža kanal Marozzo, je začutila, kako se ji ovija nekaj okoli vratu in kako jo vedno bolj stiska. Tedaj je opazila, da ima okoli vratu kačo, dolgo več ko pol metra. Ko jo je stisk okoli vratu že dušil, je pričela klicati na pomoč. Prihiteli so sosedje in sosede. Njihov krik osuplosti je očividno kačo tako preplašil, da se je pričela odvijati in da je zapustila svojo žrtev. Marinellijeva pa se je od strahu onesvestila. Prenesli so jo v posteljo. Ko se je spočila, si je opomogla od strahu, ki ga ji je povzročil vznemirljiv doživljaj.

— **Smrt v planinah.** 16 letni Ivan Goba iz Carzena pri Comu se je z oprtnim košem, ki je bil napolnjen s krmo, vračal čez planinsko skalovje domov. Ko je šel tik ob globokem prepadu, je zadel z oprtnim košem ob bližnjo skalo. Sunek je zadoščal, da je mladenič izgubil ravnovesje in da je strmoglavil v prepad, kjer so ga našli mrtvega.

— **Nesreče.** Marolt Alfonz, 50 letni posestnik iz Vidma pri Dobrepoljah, je v gozdu podiral drevje. Pri tem je eno drevo padlo na njega ter je zadobil notranje poškodbe. — Kos Stanislav, 11 letni sin delavke iz Ljubljane je padel z voza in si zlomil levo roko. — Mlakar Zora, 17 letna hči delavca iz Ljubljane, je padla s stola in si zlomila levo roko. — Virant Ivan, 16 letni sin delavca iz Ljubljane, je padel z drevesa in si zlomil ključnico desne roke. — Zajc Vinko, 74 letni vpok. strojni stavec iz Ljubljane, je skladal drva, ki so se zrušila in si je pri tem poškodoval levo roko.

IZ LJUBLJANE

—lj **Seznami davčnih osnov** javnih notarjev in odvetnikov bodo razgrnjeni do 25. t. m., inženirjev, arhitektov, geometrov, stavbenikov in lekarnarjev do 27. septembra in carinskih posrednikov, borznih senzalov, trgovskih potnikov, zavarovalnih agentov, trgovcev z glasbili in radio aparati, časnikov in revij, urarjev, zlatarjev, pasarjev, optikov ter trgovcev s fotografskimi potrebščinami bodo razgrnjeni do 28. septembra med uradnimi urami na magistratu v vratarjevi sobi v pritličju soba št. 2.

—lj **V soboto 30 !** Kljub vsem dosedanjim septembrskim vremenskim rekordom ter presenečenjem nismo več pričakovali novih rekordov, najmanj, da bi bil septembra še en vroč dan tako pozno. Vroči dan je po metereološki določitvi, ko maksimalna dnevna temperatura doseže najmanj 30°. Septembra v prejšnjih desetletjih ni bilo nikdar niti dneva, ko bi maksimalna dnevna temperatura dosegla 29°, letos smo pa imeli doslej v tem mesecu že 6 vročih dni; v petih dneh je maksimalna temperatura celo presegla 31°, a 4. t. m. smo imeli najbolj vroč dan v tem letu: maksimalna dnevna temperatura je znašala 32.5°. V soboto, torej že v drugem tednu septembra, je maksimalna dnevna temperatura v Zvezdi dosegla 30°. Ni treba še posebej naglašati, da pri nas ni bilo ob tem času še nikdar tako vroče, vsaj, odkar imamo uvedeno redno vremenoslovno službo. Nič manjša senzacija pa ni, da je včeraj temperatura dosegla, preden se je pooblačilo, 29.4° — res pravi rekord sredi septembra. — Snočnja ploha ni ohladila ozračja v mestu, kar sprevidimo že po tem, da je minimalna temperatura znašala davi v Zvezdi 13.8° ter je bila višja kakor prejšnja jutra.

—lj **Ravnateljstvo I. moške realne gimnazije** javlja, da se bodo vršili **popravni, razredni in privatni izpiti** od 16. t. m. dalje v poslopju II. deške ljudske šole na **Grabnu,** Cojzova cesta. Pričetek izpitov 16. t. m. ob 8. uri. Natančnejši razpored je nabit pred pisarno zavoda za Bežigradom in v veži ljudske šole na Grabnu. Prošnje za popravni izpit in spričevalo naj učenci prineso k izpitu. Za pismene izpite iz slovenščine in italijanščine kakor tudi risanja naj prineso učenci papir s seboj.

—lj **Lastavice se še niso poslovile.** Prejšnja leta so se lastavice začele seliti iz naših krajev že v začetku septembra, do malega šmarna so pa odletele že skoraj vse. Letos jih je pa zadržalo izredno toplo vreme. Vidimo jih sicer, da se zbirajo že nekaj dni na žicah v predmestju, a mnoge se še drže svojih domov, kakor da se jim še ne mudi v toplejše kraje. Zato ljudje mislijo, da se letos ne bo začela zima tako zgodaj kakor lani.

—lj **Mestni tržno veterinarski oddelek** zaradi snaženja prostorov v ponedeljek in torek 14. in 15. t. m. razen v najnujnejših primerih ne posluje za stranke.

—lj **Ravnateljstvo III. moške realne gimnazije v Ljubljani** sporoča: **1. Popravni, razredni in privatni izpiti** bodo od 16. do 24. septembra. Natančni razpored je nabit v šolskem poslopju poleg ravnateljeve pisarne. Za pismene izpite naj učenci prinesejo s seboj papir in pisalne potrebščine. **2. Sprejemni izpiti za prvi razred** bodo dne 22. in 23. septembra, vsakikrat ob osmi uri. **4. Višji tečajni izpiti** bodo od 25. do 30. septembra. Razpored bo objavljen poleg ravnateljeve pisarne.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 16. in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30 14.30 16.30 in 18.30

KINO MATICA TELEF. 22-41

Argentinski muzikalni in pevski film

»ANGELI NA ZEMLJI«

Življenje ene najboljših pevk sveta Adeline Pati. Krasno petje in muzika. — Igralci: Margherita Carosio, Alfredo Mayo.

KINO UNION TELEF. 22-21

O življenjski sreči lepe balerine odločata dva plesa

»BAL PARE«

V glavnih vlogah: Ilse Werner, Paul Hartmann, Hannes Stelzer

KINO SLOGA TELEF. 27-30

Mnogo zabave nudi in marsikaj zanimivega Vam odkriva pogled v film

»ZA KULISAMI«

Odlični igralci: Filippo Romilo, Camillo Pilotto, Ugo Ceseri, Lia Orlandini.

Ob nedelje 13. t. m. dalje redne matinejske predstave ob 10.30.

—lj **Cepljenje proti kozam za vse zamudnike** in za one otroke, ki so bili iz kateregakoli vzroka spomladi oproščeni, bo — kakor smo že javili — jutrišnji torek 15 t. m. ob 17 uri v mestnem fizikatu v Mestnem domu. Za otroke onstran kontrolne črte na **Barju** bo cepljenje **v četrtek 17. t. m.** ob 17. v šoli na Barju, za otroke z **Brda, Vič in iz okoliša Ceste dveh cesarjev** bo cepljenje **v petek 18. t. m.** ob 17. uri v gostilni »Karo« na Cesti dveh cesarjev, a **za Dravlje, Podutik, Dolnice, Zg. Šiško in ves tamošnji okoliš** bo pa cepljenje **v soboto** popoldne na tistih krajih, kakor je bilo v cerkvi oznanjeno. Sploh naj starši, ki stanujejo onstran kontrolne črte, pripeljejo otroke k cepljenju na te kraje, da pozneje ne bo nepotrebnih potov, ker otroci ne bi imeli potrdil o cepljenih kozah.

Ob obletnici bratove smrti

Ljubljana, 12. septembra.

Najbrže je le malo ljudi, kateri med letom, idočim mogoče vsaki dan mimo nekdanjega pokopališča pri sv. Krištofu, zapazijo, gotovo pa ne čitajo na par metrov visoki železni ograji, ki predstavlja stranska vhodna vrata na nekdanjo božjo njivo, sledečih velepomembnih besed, katerih opomin je napisan dvojezično in ki se glasi takole:

Vi vsi, ki po potu memo greste, glejte
in pomislite — prah si in v prah se
spremeniš.

Rja je in bo pri teh železnih črkah sicer kmalu storila svoje, toda če tudi vse te črke odlete s svojega prostora in če tudi se še ta nekdanja vrata nekoč odstranijo s svojega skoraj stoletnega mesta, bo ostala resnica teh besed večna tudi takrat, ko se bomo današnji zemljani pridružili nevidni družbi onkraj groba. Ko se pomikamo ob raznih prilikah po pokopališču med raznimi grobovi, čitamo razna imena, številne verze in tolažilne stavke. Pri tem nas resno svare tele nekje zapisane besede:

»Ti, ki tukaj se sprehajaš
in ob grobu tu postajaš,
morda kmalu boš med nami
morda ravno v moji jami.«

O, marsikomu se ob takih prilikah izpregovore in veljajo besede: Škoda ga je bilo. Prezgodaj je umrl. Naj bi še živel. Bil je učen mož, usmiljen človek, velik dobrotnik, skrben oče, ljubeča mati itd.

Ni sicer običaj pisati domačim nekrologe o domačih. Vendar upam, da se ne bo nihče spotaknil nad tem, ako pri spominu na mnoge druge, ki gledajo iz nam neznanih nebeških dvoran na nas, v spomin mojega, mnogim osebno dobro znanega brata pod imenom »Juzuf«, popularnega pristnega Ljubljančana, napišem nekaj stavkov in to ob obletnici njegove smrti. Ta pokojnik je gotovo spadal v skupino onih, o katerih veljajo lepe besede, da ni storil nikomur nikdar in nikjer niti najmanjše neprilike, kaj se kaj žalega. Ljubil je predvsem petje. Bil je zvest izvrševalec svojih prostovoljno prevzetih poslov in dolžnosti, zlasti v Glasbeni Matici. Bil je družabnik, ki ni kalil veselja v družbi, ampak je skušal s svojim pristnim humorjem razvedriti dostikrat slabo razpoloženje svojega prijatelja ali celega omizja. Bil mu je vsak človek ljub in drag. Bilo mu je dovolj, da je bil dotični pošten in značajen in že sta bila prijatelja. Značilna je njegova skromnost, ob kateri je povodom njegove smrti lepo zapisal časopis »Naš glas«, ko je povedal, da pok. inspektor Juh ni hotel prevzeti pristoječega mu mesta ravnatelja. To je storil samo zato, da mu ne bi bilo treba kdaj postopati proti komur koli strožje. Bil je skratka človek žametasto mehkega srca. V točnosti, vestnosti in čistosti značaja pa bi bilo želeti, da jih ima sedanji in bodoči svet še mnogo takih. Niso te vrstice izraz hvalisanja mrtvega ali kak moj konfiteor, ampak le izraz moje kristalno čiste hvaležnosti in neizmernega spoštovanja do tako lepe in celo pretirane skromnosti, kakršna je bila lastna imenovanemu pokojniku.

Prepričan sem, da so ti, dragi Jože, ko si stopil skozi vrata večnosti, prišli nasproti ne samo od tebe neizmerno ljubljeni starši, osmerica najinih bratov in sester, ampak tudi tvoji nekdanji, sedaj že pokojni pevski tovariši in prijatelji: veliki mojster Hubad, Štritof, Žebre, Prelovec, Cotman, Kalinšek in še mnogi drugi, katerih zbor se je s tvojim prihodom v nebeške višave še izpopolnil. Gotovo vlada med vami zopet ona lepa neskaljena sloga, ki vas je družila in dičila dolga leta, ko ste še prepevali v »Glasbeni Matici« na koncertih in pevskih turnejah.

Tvoj spomin je živ in svetal v moji in vseh tvojih prijateljev dušah!

August Juh

Radio Ljubljana

TOREK, 15. septembra 1942-XX

7.30: Lahka glasba. 8.: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Na harmoniko igra Vlado Golob. 13.: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.17: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec, sodeluje pianist Marijan Lipovšek — Simfonična glasba. 14.: Poročila v italijanščini. 14.15: Koncert sopranistke Ksenije Vidali. 14.45: Poročila v slovenščini. 17.15: Plošče »La Voce del Padrone« — »Columbia«. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Pisana glasba. 20: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Vojaške pesmi. 20.45: Narodne pesmi — orkester vodi dirigent Zemem. 21.15: Orgelski koncert Pavla Rančigaja, sodeluje basist Tone Petrovčič (prenos iz cerkve Sv. Petra v Ljubljani). 21.45: Nicotera: Pogovor s Slovenci. 21.55: Koncert pianistke Ornelle Puliti Santoliquido. 22.30: Pisana glasba. 22.45: Poročila v italijanščini.

NA RAZBURKANEM MORJU

Kapitan: — Dobro jutro, gospod. Ali ste že zajtrkovali?

Potnik: — Nasprotno, gospod kapitan ...

PAPRIKA MARICH

Pepe rosso italiano garantito puro! In vendita presso i migliori negozianti di generi alimentari e commestibili.

Italijanski rdeči poper zajamčeno čist. V prodaji pri boljših trgovcih jestvin in kolonijalnega blaga.

DITTA M. MARICH TORRE ANN. CENTRALE (NAPOLI)

Sai quanto puoi vincere alla Lotteria? Ali veš koliko lahko zadenes v loteriji?

Anche parecchi milioni di lire, perchè i premi della Lotteria di Merano sono oltre 200 e fra essi ve ne sono parecchi che superano il milione. Perchè non tenti anche tu di essere fra i vincitori? Bastano 12 lire per acquistare un biglietto e svegliarsi milionari se la fortuna ti aiuta. Fallo oggi stesso, perchè la chiusura è imminente e improrogabile.

Mnogo milijonov lir, kajti v Loteriji di Merano je nad 200 nagrad in med njimi mnoge, ki presegajo milijon. Zakaj tudi ti ne poskušaš biti med zmagovalci? Zadostuje 12 lir za nakup srečke, pa se zbudiš milijonar, ako ti Sreča pomaga. Stori to še danes, kajti bliža se nepreklicno zaključek prodaje.

LOTERIA MERANO — Regala milioni ... epico il 27 Settembre a mezzanotte

Loterija di Merano podari milijone onemu, ki kupi srečko za 12 lir do 27. septembra opolnoči.

MALI OGLASI

PREMOG DRVA I. Pogačnik LJUBLJANA Bohoričeva ulica 5 Telefon 20-59

POZOR! Samo čiste šampanjske steklenice ponovno kupuje — tvrdka Adolf Slapernik, Cesta 29. oktobra 19.

ZAHVALA

Vsem, ki so nam ob smrti nepozabne mamice, ženke, hčerke, sestre in tete, gospe

FANI MESERKO

izrazili sožalje, počastili spomin blagopokojne z venci in šopki, in jo spremili na njeni poslednji poti k večnemu počitku, izrekamo tem potom najiskrenejšo zahvalo.

LJUBLJANA, dne 12. IX. 1942.

NEUTOLAŽLJIVA DRUŽINA MESERKO IN SORODSTVO.

Malo pouka o hranilnih snoveh

Tudi premastna hrana ni zdrava — Vloga hranilnih snovi v prehrani

Ljubljana, 12. septembra.

Nedavno smo načeli zanimivo poglavje o prehrani in naglasili, da bi si morala sleherna gospodinja pridobiti vsaj osnovno znanje o hranilnih snoveh ter o živilski kemiji. Ni dovolj le, da poznamo hranilne snovi po imenu in premalo je tudi, če vemo, katere hranilne snovi vsebujejo posamezna živila; vedeti moramo tudi, kakšno vlogo igrajo posamezne hranilne snovi, koliko jih potrebuje organizem in zakaj so mu potrebne. Ne moremo se pa spuščati v podrobnosti, kako telo presnavlja hranila. Glavno je, da dobro poznamo živila ter da jih znamo pravilno ceniti po njihovi hranilni vrednosti — ne glede na njihovo ceno. Dandanes se cena živil še ne ravna po hranilnih snoveh, temveč po tržnih zakonih, zato pa ne pomeni vselej dejanske vrednosti živila. Zato se motijo tisti, ki mislijo, da je vsako živilo tem bogatejše na hranilnih snoveh čim dražje je.

Kaj so beljakovine

Beljakovine so posebno pomembna hranilna snov, zlasti še, ker jih ne morejo nadomestiti druge hranilne snovi. Beljakovine so prav za prav živa snov; v njih se skriva življenjska skrivnost. Ko bo človek odkril zadnjo skrivnost o beljakovinah, bo najbrž rešil tudi uganko življenja. Beljakovine so glavna osnova dogajanja, ki ga imenujemo življenjski proces. Telo mora sprejemati beljakovine za svojo rast in obnavljanje stanic. Organizem si pa ne more tako enostavno prisvojiti beljakovin, kakor se morda zdi, da bi prešle vanj neposredno iz hrane. Beljakovine med prebavo razpadejo v svoje sestavine, in sicer aminske kisline. Beljakovine v hrani se razlikujejo v podrobnostih od beljakovin v človeškem telesu. Telo mora šele sestaviti iz aminskih kislin beljakovine, ki so gradivo organizma. Ko govorimo o tem, kaj naj vsebuje naša hrana, bi lahko rekli, da mora vsebovati aminske kisline, namestu da pravimo: hrana mora vsebovati beljakovine. Vedeti moramo, da telo ne dobi iz vseh živil enakih beljakovin, sestavljenih iz vseh, organizmu neobhodno potrebnih aminskih kislin. Moramo razlikovati med boljšimi in slabšimi beljakovinami, odnosno med polno vrednimi in manj vrednimi. Organizem zahteva naslednje nujno potrebne »polnovredne« aminske kisline: triptofan, tirozin in lizin. Če je neobhodno potreben tudi lizin, še ni povsem jasno. Kakor rečeno, organizem mora prejemati gradivo za izdelavo beljakovin: aminske kisline mora prejemati od zunaj, ne more jih izdelovati sam. To se pravi, da mora biti hrana dovolj bogata na neobhodno potrebnih aminskih kislinah ali na boljših beljakovinah. Zato moramo tudi razlikovati med živili, ki vsebujejo boljše in slabše beljakovine.

Živila z boljšimi beljakovinami

Med vzorna živila je treba prištevati n. pr. mleko, saj vsebuje vse vrste hranilnih snovi in tudi mnogo vitaminov. Mleko spada med živila z boljšimi ali »polnovrednimi« beljakovinami. Vedeti moramo, da je aminskih kislin cela vrsta, znanih je okrog 20. Dognali so, da je neobhodno potrebnih 8 aminskih kislin v beljakovinah. Mnoga živila vsebujejo sicer beljakovine, toda ne dovolj dobrih, takšnih, ki bi vsebovala vse neobhodno potrebne aminske kisline. Če vemo, da vsebuje koruza beljakovine, to še ni dovolj; moramo se vprašati, ali vsebuje tudi takšne beljakovine, ki so sestavljene iz vseh potrebnih kislin. Kemik nam pove, da beljakovina v koruzi ni izvrstna, ker ne vsebuje vseh 8 neobhodno potrebnih kislin. Organizem mora torej dobiti beljakovine še iz drugih živil, in sicer takšne beljakovine, da bodo vsebovale, česar primanjkuje drugim. Po svoji kemični naravi spadajo aminske kisline med maščobne kisline. Posamezna živila so že podrobno raziskana, da je že znano, katera vsebujejo izvrstne beljakovine in katere ne. Rekli smo, da mleko spada med izvrstna živila po vrednosti svojih beljakovin. To velja tudi za mlečne izdelke, n. pr. sir. Prav tako so izvrstno živilo jajca. Pri povprečni teži 50 gramov tehta beljak 29 g, rumenjak 16 g in lupina 6 g. Hranilna vrednost jajca znaša 75 kalorij. Če se poučimo, koliko hranilnih snovi vsebujejo posamezna živila in ali so izvrstna ali ne ter koliko beljakovin, ogljkovih vodanov in tolšč potrebuje organizem na dan, prav lahko doženemo, kakšna bi morala biti hrana, da bi ustrezala zahtevam organizma.

Preveč hranilnih snovi škoduje

Škodljivo je, če hrana ne vsebuje dovolj hranilnih snovi, toda škoduje tudi, če je hrana prebogata na posameznih hranilnih snoveh. Telo potrebuje na dan povprečno po 30 do 40 gramov beljakovin, največ pa 75 gr. Ni treba, da je hrana posebno dobra in draga, da vsebuje toliko hranilnih snovi, mora pa biti dovolj mešana. Škodljivo je, če je preveč enostranska. To pa velja le za nekatera živila. Tako je n. pr. škodljivo uživati dan za dnem jedi iz koruzne moke brez dodatkov druge hrane. Brez nevarnosti za zdravje in ne da bi organizem opešal, pa lahko jemo precej dolgo skoraj sam krompir. Vedeti moramo namreč, da krompir vsebuje izvrstne beljakovine, boljše kakor koruza, zato ne zahteva posebnega dodatka. Drugim jedem, ki ne vsebujejo tako izvrstnih beljakovin, bi pa morali dodajati vsaj malo mesa, mleka, jajc ali kaj drugega s podobno hranilno vrednostjo. Če pravimo, da organizem potrebuje povprečno od 30 do 40 gramov beljakovin na dan, s tem ni rečeno, da mora hrana vsebovati same izvrstne beljakovine. Vsekakor je pa potrebno, da vsebuje vsaj okrog 20 gramov izvrstnih beljakovin. Na beljakovinah prebogata hrana je škodljiva, kakor rečeno, ker je organizem preobremenjen z aminskimi kislinami. Številna obolenja je treba pripisovati temu, da je bila hrana prebogata na hranilnih snoveh. Že zaradi tega ni tako upravičen strah, pred škodljivimi posledicami zaradi »slabe« hrane. Med prvo svetovno vojno so zdravniki ugotovili, da je bilo nekaterih obolenj mnogo manj ter da so številni bolniki ozdraveli.

Zakaj so potrebne tolšče

Čeprav spadajo tolšče med neobhodno potrebne hranilne snovi, vendar bi lahko rekli, da so beljakovine potrebnejše od tolšč. Povedali smo že, da tolšče lahko nekoliko nadomestimo z beljakovinami in ogljikovimi vodani, med tem ko beljakovin ne moremo nadomestiti z drugimi hranilnimi snovmi. Razen tega moramo vedeti, da tudi organizem sam lahko nekoliko producira tolšče, nedvomno iz beljakovin in morda tudi iz ogljikovih hidratov, kar pa še ni dokazano. Če nekateri tožijo, da je jed premalo zabeljena, bi morali vedeti, da je v mešani hrani enega samega dneva brez vsake zabele približno 10 gramov tolšč. Telo zahteva ob lažjem delu na dan okrog 50 gramov tolšč, kar dá 450 kalorij. Tolšče tudi spadajo med gradivo, iz njega organizem zida stanice. Najbolj potrebne so pa tolšče kot rezerva sil organizma; v njem počivajo sile, ki jih črpamo, ko organizem ne prejema redno sproti iz hrane dovolj virov energije. Izredno pomembne so tolšče tudi, ker samo z njimi organizem lahko vsrka nekatere vitamine, namreč tiste, ki so topljivi v tolščah. Ni dovolj, da organizem prejme vitamine v hrani, temveč mu moramo tudi omogočiti, da lahko vitamine porabi. V tolščah so topljivi vitamini A, D in E. — Če je hrana premastna, je tudi škodljiva, kar je prav, da si zapomnimo.

Pomen ogljikovih vodanov

Ogljikovi vodani niso najpomembnejše hranilne snovi po svoji vlogi v organizmu, zelo pomembni so pa vendar po tem, da so dopolnilo potrebe po kalorijah, ki jih ne dobimo dovolj iz tolšč in beljakovin. Naša hrana je sorazmerno bogata na ogljikovih vodanih, ki jih je treba ceniti kot najvažnejši vir energije. Glede na presnavljanje so ogljikovi vodani najprimernejše hranilo ker hitro zgorijo ter se pretvorijo v ogljikovo kislino in vodo. Ogljikovi vodani so še posebno potrebni v otroški hrani. Odraslii laže pogrešajo pomanjkanje ogljikovih vodanov v hrani kakor otroci. Ogljikovi vodani ne obremenjujejo organizma, kajti njih zadnja produkta, ogljikova kislina in voda se lahko izločata. Zato se pa tudi ne pokažejo tako hitro škodljive posledice uživanja na ogljikovih vodanih prebogate hrane, kakor če hrana vsebuje preveč beljakovin. Ostanek beljakovin po preosnovi je namreč sečnina s sečno kislino, ki obremenjuje organizem pri izločanju, predvsem ledvice. Zato bi tudi naj hrana vsebovala le toliko beljakovin, kolikor je neobhodno potrebno in naj bi nam dali čim več kalorij ogljikovi vodani. Upoštevati je treba tudi, da je hrana, ki vsebuje pretežno ogljikove vodane, sorazmerno najcenejša. Vendar pa moramo vedeti, da ima tudi hrana, ki vsebuje največ ali preveč ogljikovih vodanov, velike pomanjkljivosti, o čemer se bomo nekoliko pomenili še prihodnjič.

Skrbna je mati narava

V tropičnih krajih nudi ljudem naravne dežnike in nepremočljive plašče

V tropičnih krajih ne poznajo pohlevnega dežja kakor pri nas, ko zlasti jeseni rado po več dni dežuje. V tropičnih krajih so običajni samo hudi nalivi. V primeri z njimi so celo naše plohe pohleven dežek. V tropičnih krajih se odpro nebesne zatvornice in vlijejo se silne plohe, da je takoj vse poplavljeno. Pri nas ne lije tako niti, če se utrga oblak. In vendar se prebivalci tropičnih krajev silnih nalivov prav nič ne boje. Posebno hudi so nalivi v južnoameriških pragozdovih. Navadno prihrume točno ob gotovih dnevih in presenetijo mnoge domačine pod milim nebom. To pa ljudi prav nič ne moti, ker vedo, da je mati narava dobro poskrbela za tiste, ki jih zaloti naliv na prostem brez dežnikov ali nepremočljivih plaščev. Oboje je seveda v tropičnih krajih ljudem neznano.

Gauhi, ki žive zlasti v Argentini v glavnem še nomadsko življenje, niso nikoli presenečeni, če jih zaloti zunaj tropični naliv. Pomagajo si z listi tropične rastline, ki jim prav dobro nadomesti dežnik odnosno nepremočljiv plašč. Isto velja za Indijance, ki hodijo pogosto s težkim tovorom po ozkih stezicah skozi pragozdove. Če zaloti Indijanca na poti naliv, odtrga orjaški list tako zvanega filodendrona imperialis in ga drži nad seboj, pa ostane suh kakor pod najboljšim dežnikom. Ta tropična rastlina raste v manjših vrstah tudi pri nas kot okrasno grmičje ali sobna rastlina. V tropičnih krajih pa raste največja rastlina te vrste. Njeni listi so široki do 1,50 m in domačini jim pravijo slonovi uhlji. Listi so zelo debeli, žile imajo debele skoraj kakor roka in tako res spominjajo na orjaške debele slonove uhlje. Skozi te liste seveda ne more niti kapljica vode.

Tudi banane imajo velike liste, ki se dajo porabiti kot dežniki. Par takih listov zadostuje domačinu, da zavaruje svoje telo pred dežjem. Seveda skrbe ljudje v tropičnih krajih še bolj kakor pri nas, da se pravočasno in primerno zavarujejo pred dežjem. Pri indijanskih plemenih poskrbi družinski poglavar pravočasno, da imajo vsi člani doma pripravljene »nepremočljive plašče«, kakršne jim nudi narava sama. Celo otroci dobe velike liste filodendrona, čim shodijo. Poleg tega imajo pa Indijanci še umetno spletene nepremočljive plašče, boljše od naših toliko, da lahko koža pod njimi diha, ker ne zadržuje zraka. Tak plašč se lahko zloži in vzame s seboj na potovanje, ker zavzema zelo malo prostora.

Sovjetsko vojno brodovje na Kaspiškem jezeru

Gre večinoma za manjše obalne ladje, ki pa igrajo zdaj važno vlogo

Napredovanje nemških operacij v zapadnem Kavkazu je postavilo v ospredje zanimanja Kaspiško jezero. Odkar so železniške proge s Kavkaza v druge dele Sovjetske Rusije pod nemško kontrolo in je plovba po Volgi izpostavljena stalnim zračnim napadom nemških letal, je Sovjetski zvezi preostalo kot zvezna pot proti bližnjemu vzhodu le Kaspiško jezero, na katerem se razvija predvsem prevoz petroleja s petrolejskih polj pri Bakuju.

Ker so bili Sovjeti doslej na jezeru edini gospodarji, saj prejšnja Perzija ni kazala nobenega zanimanja za plovbo po tem največjem jezeru na svetu (njegova površina meri približno 480.000 kv. m), so vzdrževali le manjše vojno brodovje. Podatki iz l. 1939 navajajo tri torpedne čolne po 710 ton, pet topovskih čolnov po 600 ton in nekaj motoriziranih stražnih ladij. Med tem se je število sovjetskega vojnega brodovja na Kaspiškem jezeru nedvomno povečalo, verjetno tudi z enotami, ki so jih Sovjeti spravili na varno iz Črnega morja.

Med Črnim morjem in Kaspiškim jezerom obstoja namreč plovna pot, ki je primerna za čolne in ladje do 600 ton. Ta vodna zveza vodi od Rostova po Donu navzgor do izliva kanaliziranega Maniča in nato po tem z istočasno uporabo kanala in reke Kuma v Kaspiško jezero. Sedaj je ta zveza z napredovanjem nemških čet pretrgana Sovjeti so imeli na Kaspiškem jezeru znatno, večinoma iz petrolejskih in obalnih ladij sestoječo trgovsko brodovje. Zadnji sovjetski podatki so navajali skupno 113 trgovskih ladij s skupno 192.000 bruto registrskimi tonami. Od tega je petrolejskih ladij 64 s 146.000 bruto registrskimi tonami. Petrolejski prevozi se vršijo na progi Baku oziroma Mahač-Kala do izliva Volge pri Astrahanu. Če odštejemo te petrolejske ladje, tako ostane Sovjetom za prevoz ostalega blaga skupno le 50 ladij s 46.000 bruto registrskimi tonami. Razmerje med številom ladij in tonami kaže, da gre za večinoma manjše obalne ladje. To je za Sovjete toliko neprijetno, ker predstavlja Kaspiško jezero važno prevozno pot angleške in ameriške dobave preko Irana. Ker so železnice na Kavkazu za Sovjete že neuporabne, morajo sedaj te dobave dovažati bodisi po Kaspiškem jezeru, v večji meri pa jim je prevoz onemogočen zaradi pomanjkanja primernih velikih ladij — po transkaspiški železnici, ki vodi iz Krasnovodska na zapadni obali jezera čez Taškent, Orenburg in Ural.

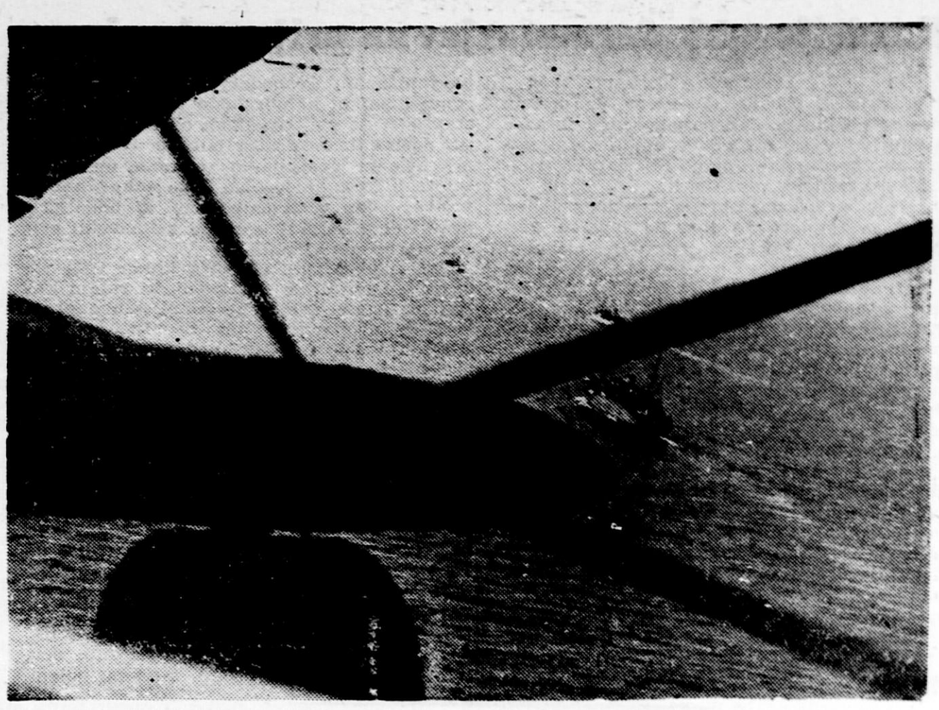

Italijanska bojna letala napadajo sovražni konvoj na Sredozemskem morju

Slovaška poenostavlja upravo

Pod predsedstvom državnega predsednika republike dr. Tisa je bilo te dni v Bratislavi posvetovanje o poenostavljenju državne uprave. Posvetovanja so se udeležili ministrski predsednik dr. Tuka, vsi okrajni glavarji, člani zakonodajnega odbora ter visoki uradniki v poštev prihajajočih ministrstev in vrhovnega upravnega sodišča. Uprava Slovaške bo poenostavljena. Dokler je bila Slovaška v državni skupnosti s Češko, je imela preveč komplicirano upravo. Osebni izdatki v državni upravi so znašali 1370 milijonov kron, dočim je znašal ves proračun 2380 milijonov kron. Upravni strokovnjaki so nedavno ugotovili, da odgovarja slovaška javna uprava državi za 20 milijonov prebivalcev, dočim jih ima Slovaška samo 2.600.000.

V Bratislavi je bil zaključen popis židov. Našteli so jih 4900, kar znese 25 odstotkov vseh židov na Slovaškem. Ugotovljeno je bilo, da so se mnogi židje preselili z dežele v Bratislavo. Na podlagi novega židovskega katastra se bo izseljevanje židov po načrtu nadaljevalo.

Koruza kaže v Srbiji dobro

Pridelek koruze je za Srbijo važnejši od pridelka pšenice, ječmena in rži. Koruza je glavna hrana srbskega prebivalstva. Pomen koruze je očiten tudi iz oblastvene odredbe, da naj se krušna moka pripravlja iz dveh tretjin koruzne in ene tretjine pšenične moke.

Izgledi letošnje koruzne letine, ki jo bodo začeli ta mesec že spravljati, so v splošnem v Srbiji ugodni. Površina nasadov se kljub raznim težavam ni zmanjšala. Največ koruze rase v dolini Morave, v Šumadiji, okoli Požarevca in po raznih goratih predelih, kjer pridelujejo posebno vrsto gorske koruze. Med tem ko je pridelek koruze v dolinah odvisen od množine padavin in še danes ni mogoče dokončno reči, kakšen bo, je pridelek koruze na hribovitem in gorskem svetu izvrsten in je gotovo, da bo dal prav dober pridelek.

Kakor pridelek pšenice se bo tudi pridelek koruze uporabil izključno za domače potrebe. Po izjavah pristojnih nemških oblasti letos ne bodo izvažali koruze iz Srbije, da se tako omogoči po vojnih dogodkih zelo prizadeto gospodarstvo zopet urediti in zagotoviti prehrano prebivalstva. V beograjskem ministrstvu izdelujejo sedaj s sodelovanjem nemških oblasti načrt za uporabo in razdelitev letine. Letino bodo razdelili in uporabili podobno, kakor so razdelili in uporabili letino pšenice.

75 let brennerske železnice

V avgustu je minilo 75 let, odkar je vozil prvi vlak na progi Inomost—Bolzano čez brennerski prelaz. L. 1864 je takratna avstrijska južna železnica v pravilni ocenitvi izredne važnosti neposredne zveze srednje Evrope s severno Italijo sklenila zgraditi železniško progo od Inomosta proti jugu čez brennerski prelaz. Že po treh letih je bil na progi, ki je dolga 127 km in spada po svojih napravah med najslovitejše gorske proge, otvorjen popoln promet. Proga premaguje težkoče alpskega gorskega masiva s 27 predori. Na brennerskem prelazu, preko katerega vodi odprta proga, doseže železnica s 1271 m najvišjo točko nad morsko gladino.

Če je brennerska železnica že v prejšnjih časih nudila številne dokaze svoje izredne važnosti, je teh dokazov še znatno več iz sedanje vojne. Ker je pogon večinoma električen, je železnica zmogla vse zahteve, ki so jih stavili nanjo v sedanjem položaju. Pri tem je dovolj, če opozorimo samo na važnost železnice v zvezi z nemško italijansko blagovno izmenjavo.

Šolski vestnik v sedmih jezikih

Madžarsko prosvetno ministrstvo začne sredi septembra izdajati ljudskošolski vestnik v 7 jezikih. Vestnik bo izhajal v madžarščini, nemščini, slovaščini, hrvaščini, rutenščini, srbščini in rumunščini. Na Madžarskem je 2639 šol z nemadžarskim učnim jezikom in 3500 učiteljev na manjšinskih šolah. Nemcev živi na Madžarskem 1 milijon 250.000 in ljudskih šol imajo 125.

Nova promenada v Carigradu

V Carigradu je guverner dr. Lûfti Kirdar v soboto svečano otvoril promenado na Taksimovem trgu. Svečanosti so prisostvovali prosvetni in minister za monopole ter mnogi narodni poslanci. Guverner je v svojem govoru počastil spomin obeh rešiteljev domovine Atatürka in Ismeta Inönü. Izjavil je, da bo na novi promenadi postavljen spomenik Ismetu Inönü. Na spomeniku že delajo kiparji svetovnega slovesa skupaj s turškimi. Med njimi je tudi nemški kipar prof. Belling.

D. Du Maurier: 91

Prva žena

Roman

Vstala sem s postelje in odgrnila zavese. Solnce je poplavilo sobo. Delavci so bili do malega očistili vrt. Ko sem spustila oči na okrog, so mi obstale na listku, ki je gledal izpod vrat. Hitro sem ga pobrala. Čeprav je bil načečkan s svinčnikom, sem spoznala Beatrikino oglato pisavo.

»Po zajtrku sem trkala na tvoja vrata, ker pa nisem dobila odgovora, mislim, da si ubogala moj svet in zaspala po tej naporni noči. Giles se hoče odpeljati nekoliko prej, ker so mu telefonirali, naj pride nekoga nadomestovat pri kriketu, ki se prične ob dvevh popoldne. Kako bo videl žoge, po vsem, kar je popil, sam Bog si ga vedi. Jaz sem v nogah nekoliko šibka, toda spala sem kakor medved. Frith pravi, da je šel Maksim kmalu po zajtrku dol, a jaz ga nikjer ne najdem. Prosim te, prisrčno ga pozdravi v najinem imenu, in tisočkrat hvala obema za snočnji večer; zabavala sva se, da nikoli tega. Na kostum nikar več ne misli.« (Ta stavek je bil krepko podčrtan.) »Tvoja ljubeča Bea.« In spodaj pripisek: »Pokažita se kmalu pri nas.«

Zgoraj na listu je bilo zapisano »ob 9.30«, in zdaj je kazala ura pol dvanajstih. Torej sta se bila odpeljala pred dvema urama. V tem trenutku sta morala biti doma: Beatrice se je, ne da bi utegnila odpreti svoj kovčeg, odpravljala na izprehod po vrtu in znova začenja vsakdanje življenje: Giles pa se je pripravljal za tekmo in ogledoval svoje kriketne kije. Popoldne bo Beatrice v lahki obleki in širokem slamniku prisostvovala igri. In potem bosta pod šotorom pila čaj, Giles rdeč in razgretega obraza, Beatrice živahna in razigrana. »Da, snoči sva bila v Manderleyu na plesu,« bo pravila prijateljem in prijateljicam, »in sva se zabavala, da zlepa ne tako.« Nato se bo namuznila Gilesu in ga potrepljala po ramenu: »Čudim se ti, da si mogel stati na nogah!« Oba sta stopala že v zrela leta in sta bila utelešeno zanikanje romantike. Poročena sta bila dvajset let, njiju sin je bil že fant, ki se je odpravljal v Oxford. Srečna sta bila docela. Njiju zakon je bil v vsakem oziru uspeh. Tu ni bilo po treh mesecih poloma, kakor v mojem primeru.

Na vekomaj nisem mogla ostati zaprta v spalnici. Kmalu je morala priti hišna, ki je gotovo že komaj čakala, da pospravi sobo. V upanju, da Klarisa ni opazila Maksimove nedotaknjene postelje, sem pomečkala blazine in razmetala odeje, da je bilo videti, kakor da bi bil spal. Če ni bila Klarisa nič povedala, je bilo bolje prikriti hišnam resnico.

Okopala sem se, se oblekla in šla dol. Leseni tlak je bil že odstranjen iz veže, cvetlice so bile pospravljene, stojala za note so bila izginila iz galerije. Godbeniki so bili očitno odpotovali z enim izmed prvih jutrnjih vlakov. Na trati in v drevoredu so vrtnarji pometali zadnje ostanke ugaslih bengalskih kresov. Še malo, pa ne bo v Manderleyu niti sledu več o veliki maškaradi. Kako dolge so bile priprave; zdaj pa je bilo treba tako malo časa, da sta se vrnila snaga in red!

Nekatere podrobnosti veselice so se mi zdele kakor dogodki davne preteklosti ali kakor stvari, ki sem jih preživela v domišljiji. Robert, ki je likal mizo v obednici, se je bil spet opametoval; s svojim zaspanim, nekoliko bebastim obrazom ni bil več podoben izumetničeni in preplašeni prikazni zadnjih dni.

»Dobro jutro, Robert,« sem dejala.

»Dobro jutro, gospa.«

»Ste morda videli gospoda de Winterja?«

»Takoj po zajtrku je odšel, gospa, še preden sta prišla gospod major in gospa Lacy dol. Potem se ni več vrnil.«

»Ne veste, kam je šel?«

»Ne, gospa, prav nič ne vem.«

Vrnila sem se v vežo in krenila skozi dvorano v jutrnjo sobo. Jasper mi je planil naproti ter mi v burni radosti oblizal roke, kakor da sem bila kdo ve kako dolgo odsotna. Od včerajšnjega čaja me ni bil več videl; prenočil je bil na Klarisini postelji. Morda so se mu zdele ure takisto dolge kakor meni.

Vzela sem telefon in zahtevala številko pisarne. Nemara je bil Maksim pri Franku. Čutila sem, da moram govoriti z njim, čeprav samo dve minuti: toliko, da mu dopovem, da ga snoči nikakor nisem hotela žaliti. Saj bo najin zadnji pogovor... Oglasil se je uradnik v pisarni; Maksima ni bilo tam.

»A gospod Crawley je tu, gospa. Želite morda govoriti z njim?« Odbila bi bila, pa mi ni pustil časa, in preden sem utegnila prekiniti zvezo, sem že začula Frankov glas.

»Ali se je kaj zgodilo?« Čuden začetek razgovora, mi je prišlo na misel. Namesto da bi mi voščil dobro jutro in vprašal, kako sem spala. Zakaj je hotel vedeti, ali se je kaj zgodilo?

»Jaz sem, Frank,« sem rekla. »Kje je Maksim?«

»Ne vem, nisem ga videl. Sem ga danes še ni bilo.«

»Ni ga bilo v pisarno?«

»Ne.«

»Ah! Nu, nič ne de.«

»Ste ga videli pri zajtrku?« je vprašal Frank.

»Ne, zajtrkal je, preden sem vstala.«

»Kako je spal?«

Pomolčala sem. Frank je bil edina oseba, ki sem ji mogla brez obotavljanja zaupati.

»»Snoči ga vobče ni bilo spat.«

Na onem koncu žice je bilo vse tiho, kakor da se Frank pomišlja, preden mi odgovori.

»Aha... Oh, razumem,« je rekel nazadnje zelo počasi. »Bal sem se, da bo nekaj podobnega.«

»Frank,« sem vzkliknila v svojem obupu. »Kaj je rekel snoči, potem ko so vsi odšli? Kaj ste delali?«

»Giles, gospa Lacy pa jaz smo nekaj malega zaužili,« je Frank odvrnil. »Maksim se nam ni pridružil. Izgovoril se je, ne vem več kako, in šel v knjižnico. Skoraj takoj po tem sem se poslovil. Gospa Lacy bi utegnila vedeti...«

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani